

**RAPORT:
PROBLEM NARKOMANII NA TERENIE
WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO 2014**

I WPROWADZENIE

Województwo zachodniopomorskie w obecnych granicach istnieje od 1 stycznia 1999 roku. Jest to piąte pod względem powierzchni województwo w kraju (powierzchnia 22,9 tys. km²) i jedenaste pod względem liczby mieszkańców. Liczba ludności, zameldowanej na terenie województwa na koniec 2013 roku, to 1 695 460 mieszkańców. Gęstość zaludnienia na obszarze województwa wynosiła 74 osoby na km².

Województwo administracyjnie jest podzielone na 114 gmin i 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) i 18 powiatów ziemskich.

Mapa 1. Województwo zachodniopomorskie

Struktura ludności

W 2014 r. liczba urodzeń była nieznacznie większa niż w 2013 r., natomiast liczba zgonów zmniejszyła się, co przełożyło się na wzrost (w dalszym ciągu ujemnego) przyrostu naturalnego.

Struktura ludności według płci w województwie zachodniopomorskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2014 r., podobnie jak w końcu lat 2010-2013, wyniósł 51,3%. W Polsce tendencja jest podobna – kobiety w 2014 r. stanowiły 51,6%. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na poziomie analogicznym jak w 2013 r. (i w latach wcześniejszych) osiągając wartość 105 – w Polsce zaś na

przestrzeni ostatnich lat przyjmował wartość 107.

W 2014 r. w województwie zmarło 16279 osób, tj. o 707 osób mniej niż w 2013 r. oraz o 250 osób mniej niż w 2010 r. Ogólny współczynnik zgonów wyniósł 9,48‰, podczas gdy w 2013 r. – 9,88‰, a w 2010 r. – 9,59‰. W stosunku do 2013 r. i 2010 r. wzrosła umieralność niemowląt. Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) przyjął wartość 5,34‰, wobec 4,99‰ w 2013 r. i 5,25‰ w 2010 r.

W zachodniopomorskich urzędach stanu cywilnego w 2014 r. zarejestrowano 8183 nowo zawarte małżeństwa, tj. o 453 więcej niż w 2013 r., ale o 1338 mniej niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw, który w omawianym okresie osiągnął poziom 4,76‰ był wyższy niż w 2013 r. (4,50‰), ale niższy niż w 2010 r. (5,52‰). W latach 2010, 2012, 2013 i 2014 liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była wyższa w Polsce niż średnio w województwie.

Rynek pracy

W 2014 r. w województwie zachodniopomorskim zaobserwowano spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw (w poprzednich latach obserwowano wzrosty w skali roku). W końcu grudnia 2014 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego wyniosła 94,5 tys. osób i była niższa zarówno od zanotowanej w 2013 r. (o 16,6 tys. osób, tj. o 14,9%), jak i w porównaniu z 2010 r. (o 15,5 tys. osób, tj. o 14,1%). W końcu grudnia 2014 r. 85,0% ogólnej liczby bezrobotnych w regionie nie posiadało prawa do zasiłku (w 2013 r. – 84,5%). W końcu 2014 r. w województwie zachodniopomorskim wśród bezrobotnych przeważały kobiety. Stanowiły one 52,7% ogólnej liczby zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, a ich liczba była o 13,9% niższa niż w 2013 r. (udział kobiet w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych zwiększył się w porównaniu z 2013 r. o 0,6 p. proc.).

Infrastruktura społeczna

W odniesieniu do województwa zachodniopomorskiego nie ma możliwości wskazania jednoznacznej oceny poziomu infrastruktury społecznej. Z jednej strony obserwowany jest m.in. duży udział i zainteresowanie mieszkańców w działaniach organizacji pozarządowych. Z drugiej strony, liczba rozwodów, która determinuje szereg konsekwencji i problemów społecznych, wskazuje na pewne trudności z zapewnieniem odpowiedniego poziomu tego kapitału społecznego. Województwo zachodniopomorskie to również obszar wielu deficytów związanych z zagrożeniem wykluczenia społecznego mieszkańców. Niezwykle istotną kwestią jest wsparcie grup wykluczonych, takich jak osoby niepełnosprawne. Deficyty w tym obszarze są szczególnie zauważalne. Poziom spójności społecznej to również odzwierciedlenie historycznych zaszłości, takich jak konsekwencje zlikwidowania licznych Państwowych Gospodarstw Rolnych w regionie. To na tych obszarach kumulują się zjawiska biedy i wykluczenia. Z innej strony, przygraniczne położenie regionu determinuje większą aktywność i mobilność społeczną mieszkańców. Łatwiej tu o kontakty z sąsiadami – tymi z regionów ościennych, jak i zza granicy. Analizując sytuację województwa zachodniopomorskiego pod kątem infrastruktury społecznej należy podkreślić, że charakteryzuje się ono jednym z najwyższych w kraju odsetkiem ludności zagrożonej wykluczeniem społecznym. Dotyczy to szczególnie obszaru centralnej i wschodniej części regionu. Województwo zachodniopomorskie znajduje się na 6. miejscu w kraju pod względem odsetka osób objętych pomocą społeczną (10,24%). W gorszej sytuacji są województwa podlaskie, świętokrzyskie, podkarpackie, kujawsko-pomorskie oraz warmińsko-mazurskie (odsetek od

10,56% do 14,63%). Pozostałe województwa znajdują się z znacznie lub nieco lepszej sytuacji (odsetek od 5,78% do 10,12%). Sytuacja taka utrzymuje się z niewielkimi wahaniami od 2000 roku. Na Pomorzu Zachodnim w najgorszej sytuacji pozostaje obszar centralny i południowo-wschodni, a zdecydowanie najkorzystniejsza sytuacja jest w miastach na prawach powiatu. Przestrzenny rozkład ubóstwa w regionie pozostaje w ścisłym związku z funkcjonalnym zagospodarowaniem obszaru i zasadniczo pokrywa się z byłymi obszarami pegeererskimi. W roku 2014 najgorsza sytuacja pod tym względem występuje w powiatach: świdwińskim (22,16) białogardzkim (17,67%) pyrzyckim (16,49%) sławieńskim (16,46%), drawskim (16,19%) oraz szczecineckim (15,82%). O stanie infrastruktury społecznej świadczy również takie zjawisko, jak liczba rozwodów. W województwie zachodniopomorskim orzeka się więcej rozwodów niż ma to miejsce w pozostałej części kraju. Było tak w roku 2002, gdzie w Polsce na 1000 mieszkańców orzeczono 1,2 rozwodu, a w woj. Zachodniopomorskim 1,7 i w roku 2013, w którym orzeczono analogicznie 1.7 rozwodów w Polsce i 1,9 w województwie. Województwo zachodniopomorskie cechuje największa w Polsce liczba urodzeń pozamałżeńskich. Stan taki utrzymuje się od wielu lat i ma tendencję rozwojową, a odsetek urodzeń pozamałżeńskich w województwie zachodniopomorskim był w latach 2002-2013 średnio dwukrotnie wyższy niż w Polsce mieszcząc się w tym okresie granicach 30,7% – 40,4%. Należy nadmienić, że mimo powyższych tendencji w latach 2007-2013 zaobserwowano nieznaczny spadek liczby dzieci w pieczy zastępczej (pieczy rodzinnej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych). W roku 2007 liczba takich dzieci wynosiła 8871, a w roku 2013 – 5753.

Powody udzielania pomocy i wsparcia

W latach 2012-2014 w województwie zachodniopomorskim najczęstszymi powodami udzielenia pomocy i wsparcia było ubóstwo oraz bezrobocie. W 2014 roku 37 685 rodzin korzystających z pomocy żyło w biedzie. Częstym powodem przyznania świadczenia była także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Z tego powodu pomoc otrzymało 10 771 rodzin - prawie co piąta rodzina korzystająca z pomocy!

Tabela nr 1. Liczba osób, które otrzymały pomoc społeczną z powodu narkomanii

2012		2013		2014	
Ogółem	Liczba osób w ich rodzinach	Ogółem	Liczba osób w ich rodzinach	Ogółem	Liczba osób w ich rodzinach
260	430	284	483	275	470

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Tabela nr 2. Liczba osób, które otrzymały pomoc społeczną z powodu alkoholizmu

2012		2013		2014	
Ogółem	Liczba osób w ich rodzinach	Ogółem	Liczba osób w ich rodzinach	Ogółem	Liczba osób w ich rodzinach
5 027	10 874	5 063	10 436	4 848	9842

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Uwarunkowania problemu narkomanii wynikające ze specyfiki województwa zachodniopomorskiego:

- Położenie przygraniczne województwa - dokonywanie transakcji na miejscu i krzyżowanie się szlaków narkotycznych północ-południe i wschód-zachód. Swoboda przepływu osób wewnątrz Unii Europejskiej dzięki wejściu do Strefy Schengen.
- Charakter tranzytowy województwa.
- Powstałe na wskutek migracji rodziców zjawisko zwane „eurosieroctwem”.
- Charakter portowo-turystyczny województwa.
- Duży ruch społeczny i anonimowość jego uczestników.
- Wysoki wskaźnik zjawisk patologicznych zwiększających natężenie ryzykownych zachowań i zagrożeń zdrowotnych: prostytucja przygraniczna, przemyt, handel ludźmi, przestępczość zorganizowana.
- Bezrobocie i ubóstwo wynikające z zamknięcia dużych zakładów produkcyjnych w województwie.
- Frustracje i zbyt niski poziom płac powodujący podejmowanie aktywności i prac dodatkowych - mniej czasu rodziców poświęcanego rodzinie.
- Silne ośrodki akademickie w Szczecinie i Koszalinie. Posiłkowanie się przez studentów podczas egzaminów substancjami psychoaktywnymi oraz lekami wydawanymi bez recepty tzw. OTC.
- Nasilenie się zjawiska pozamedycznego stosowania dekstrometorfanu przez młodzież.
- Szerokie zjawisko zażywających substancje psychoaktywne „białych kołnierzyków”.
- Komerccjalizacja klubów sportowych nastawionych na tzw. wyczyn.
- Akceptacja i przyzwolenie społeczne na używanie nielegalnych substancji psychoaktywnych.

II OPIS SYTUACJI, EPIDEMIOLOGIA, CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA NARKOMANII NA TERENIE WOJEWÓDZTWA

Używanie narkotyków

W latach 2010 – 2011 zrealizowano w województwie dwa badania: w 2010 r. badanie populacji generalnej „Substancje psychoaktywne – postawy i zachowania”, a w roku 2011 badanie ESPAD. W 2012 r. zrealizowano również badania pn. „Badanie stosunku młodzieży do przetworów konopi”.

W 2014 r. Wydział Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego zrealizował badania ankietowe dotyczące problematyki narkotyków i narkomanii. Przeprowadzono 760 ankiet w tym: 138 w szkołach gimnazjalnych, 36 w szkołach zawodowych, 195 w liceach i technikach, 271 na uczelniach wyższych, 20 w klubach i dyskotekach oraz 100 ankiet ulicznych. Wyniki badań nie różnią się znaczenie od wyników badania realizowanego w 2013 r. 82% badanych w grupie gimnazjalistów nie próbowało nigdy narkotyków. Wraz z wiekiem wzrasta liczba osób, które przeżyły inicjację narkotykową. W grupie 18-20 lat 60% młodzieży nie brało nigdy nielegalnych substancji psychoaktywnych, natomiast w grupie studentów 58% badanych jest już po inicjacji.

Wyraźny jest utrzymujący się trend w stereotypowym myśleniu o przyczynach uzależnienia. Skłonienie kogoś do spróbowania/użycia substancji rzadko kiedy doprowadza do rozwinięcia się pełnoobjawowego zespołu zależności narkotykowej. Z danych Open Society Foundations wynika iż występuje mały odsetek osób uzależnionych na tle próbujących. Wzrasta jednocześnie znaczenie problemów jako powodu sięgnięcia po substancję. Wydaje się mylne rozumienie u respondentów profilaktyki. Odwołanie się do ról rodzica w procesie wychowania, które winno zmierzać w kierunku ukształtowania dziecka tak, by samo mogło podejmować asertywne, niezależne, zdrowe i powszechnie akceptowalne społecznie decyzje, ni jak ma się do edukacji nt. substancji psychoaktywnych. Młodzież poszukuje innych informacji od tych dostępnych dla nich od rodziców czy nauczycieli, stąd rozdziłek pomiędzy odpowiedziami w grupach. Uczniów szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz studentów szkół wyższych spytano, które z negatywnych skutków zażywania substancji psychoaktywnych wydają im się najgroźniejsze. Najgroźniejsze skutki wg badanych to problemy zdrowotne, problemy z prawem, agresja oraz zakłócenia w komunikacji rodzinnej i zaniechanie obowiązków. Blisko 40% ankietowanych uważa, że narkotyki są atrakcyjne dla młodzieży. Wśród powodów wymieniają pomoc w dobrej zabawie, dodanie sobie pewności siebie oraz poprawę samopoczucia. Blisko 42% ankietowanych uważa ciekawość za podstawową przyczynę sięgania przez młodzież po narkotyki. Kolejnym powodem jest namowa znajomych oraz chęć poprawienia sobie samopoczucia. Wyraźny jest rosnący odsetek osób w szkołach i na ulicy deklarujących uznanie nieszkodliwości narkotyków. Należy zastanowić się nad skuteczną strategią informacji publicznej dla populacji generalnej. Powinna ona wskazywać zagrożenia, dostarczać adekwatnej do zainteresowania odbiorców wiedzę lecz nie demonizować substancji, nie straszyć nimi, gdyż tym samym rośnie prawdopodobieństwo wzrostu odsetka populacji postulujących karanie i penalizację narkotyków i aktywności Użytkowników związanej z nimi. Badani w szkołach uznali, że przetwory marihuany (61%) są najbardziej popularne wśród młodzieży. Do podobnych wniosków doszły osoby skupione wokół zachodniopomorskiego „clubbingu” (70%). Kolejną popularną substancją wg badanych jest alkohol (50%). Najmniej popularna jest amfetamina (13%), leki OTC (7%) oraz

dopalacze (5%) i kokaina (2%). Wśród dorosłych najbardziej popularny jest alkohol 70% oraz marihuana (10%) i amfetamina (10%). Wg badanych alkohol (60%) stanowi największy problem w społeczeństwie. Kolejne są papierosy (30%) i przetwory konopi indyjskich (25%). Młodzież proszono o zaznaczenie środków, które przyjmowali w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem oraz ostatnich 30 dni przed badaniem. W ciągu ostatniego roku przed badaniem 59% ankietowanych zażywała substancje psychoaktywne. Wielkość ta jednak znacząco spada w stosunku do zażywania substancji psychoaktywnych 30 dni przed badaniem. Blisko 57% badanych nie przyjmowało substancji psychoaktywnych (narkotyków, alkoholu i leków bez recepty). Duży odsetek respondentów (25%) postulujących depenalizację substancji skłania do dalszej edukacji publicznej nastawionej na redukcję szkód w przypadku zmian legislacyjnych.

Uznanie przez respondentów faktu (blisko 85%) , że nawet jednorazowe Użycie substancji może być niebezpieczne, wymaga pogłębienia wiedzy społeczeństwa co zrobić w sytuacji zagrożenia zdrowia i Życia osoby po użyciu substancji. Rekomendować powinno się edukację społeczeństwa o wczesnych powikłaniach substancji psychoaktywnej jak o zatruciu ogólnoustrojowym. Niektóre przytoczone w niniejszym Raporcie dane oraz tabele pochodzą ze wspomnianych badań. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że narkotyki obecne są w świecie dorosłych w sposób widoczny na poziomie województwa. Ich użytkownicy to nie tylko młodzież, ale również osoby w sile wieku. Spośród substancji nielegalnych przetwory konopi są relatywnie najpowszechniej używane, zarówno na poziomie eksperymentowania, jak i używania okazjonalnego. Wyniki badania ESPAD pokrywają się z wynikami badania ankietowego z 2014 r. Wśród środków używanych przez mieszkańców województwa względnie często pojawiają się też amfetamina i ecstasy – pozostałe środki są znacznie mniej popularne. Używanie poszczególnych substancji nielegalnych występuje najczęściej w kategorii wiekowej 16-24 lata. Używanie przetworów konopi widoczne jest we wszystkich kategoriach wiekowych. Wśród substancji nielegalnych relatywnie najwyższym rozpowszechnieniem wśród młodzieży cechują się konopie indyjskie. Chociaż raz w ciągu całego życia używało ich około 30% młodszych uczniów i 50% starszych uczniów. Na drugim miejscu wśród substancji nielegalnych jest amfetamina - ok. 9% wśród uczniów gimnazjów i 12% wśród uczniów szkół wyższego poziomu. Marihuana i haszysz są przez młodzież traktowane wyraźnie bardziej liberalnie niż inne substancje nielegalne. 42% ankietowanych w badaniach UM WZ uznało ciekawość za najczęstszy powód do sięgania po marihuanę. Kolejną przyczyną jest wpływ rówieśników i ucieczka od problemów zewnętrznych. Badanie ESPAD wskazało iż wyższy niż w skali całego kraju odsetek badanych przyznaje się do używania marihuany lub haszyszu i amfetaminy, są to też środki częściej oferowane tej młodzieży i częściej oceniane przez nią jako łatwo dostępne. Badani, którzy sami używają narkotyków znacznie wyżej oceniają ich dostępność niż badani, którzy po narkotyki nie sięgali. Blisko 40% ankietowanych uważa, że narkotyki są atrakcyjne dla młodzieży. Wg większości badanych narkotyki pozwalają dobrze się bawić.

Tabela nr 3. Liczby zgonów z powodu przedawkowania narkotyków oraz wskaźnik zgonów na 100 000 mieszkańców (wg krajowej definicji: F11-12, F14-16, F19, X42, X62, Y12, X44, X64, Y14) w 2014 r.

Województwo	liczby zgonów wg krajowej definicji:	wskaźnik śmiertelności na 100 tys.
zachodniopomorskie	11	0,64
Polska	247	0,64

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela nr 4. Samobójstwa (zakończone zgonem) w województwie zachodniopomorskim w latach 2010 – 2013z podziałem na stan świadomości w chwili zamachu

Zamachy samobójcze	2010	2011	2012	2013
Ogółem	185	230	219	367
Pod wpływem alkoholu	42	75	74	82
Pod wpływem środków zastępczych i substancji psychoaktywnych	2	1	8	5
Nie ustalono	141	154	137	280

Źródło: KWP Szczecin

Dostępność narkotyków

Z danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie wynika, że nie istnieje problem z dostępem do substancji psychoaktywnych. Bardzo popularna jest amfetamina i konopie indyjskie.

Tabela nr 5 . Ceny narkotyków na nielegalnym rynku:

Nazwa substancji	Zakres cen w zł
Metamfetamina	20 - 60 zł/g
Mefedron	10-60 zł/g
Marihuana	25-40 zł/g
Amfetamina	20-60 zł/g
LSD	5-30 zł/szt.
Heroina	80-200 zł/g
Żywica konopi (Haszysz)	30 - 40 zł/g
Ekstazy	10-20 zł/szt
Kokaina	100-300zł/g

Źródło: Komenda Główna Policji

W porównaniu do roku 2013 ceny nielegalnych substancji psychoaktywnych utrzymują się na zbliżonym poziomie lub nieznacznie obniżają się.

Postawy wobec narkotyków i narkomanii

Ankietowanych w badaniu populacji generalnej „Substancje psychoaktywne – postawy i zachowania” zapytano o sposób postrzegania narkomanów. Przeważająca większość badanych opowiedziała się za medyczną definicją zjawiska, 77,5% badanych uznało, że narkoman to człowiek chory. Na drugim miejscu pod względem odsetka potwierdzeń znalazło się określenie: „Osoba mająca zły wpływ na innych”. To określenie potwierdziło ponad 74,7% badanych. W nieco mniejszym odsetku byli ci, którzy narkomanię postrzegali w kategoriach przestępstwa: „awanturnik, chuligan” – 52,2% badanych

i „przestępcą” – ponad 60,4% badanych. Trzeba jednak dodać, że większość badanych dostrzegała zły wpływ narkomanów na innych ludzi – prawie 63%. Młodzi ludzie, głównie między 15 a 22 rokiem życia, bardzo często używają jednocześnie marihuany i amfetaminy, a także eksperymentują z używaniem wielu substancji legalnych i nielegalnych. Za powody zażywania narkotyków można uznać chęć uzyskania akceptacji przez środowisko rówieśnicze, problemy osobiste, ciekawość oraz modę na zażywanie tychże środków i substancji. Eksperymenty z narkotykami podejmuje zarówno młodzież z domów o najniższym statusie ekonomicznym i edukacyjnym, jak i młodzież z domów o statusie najwyższym. Bardzo częstym zjawiskiem jest politoksyklomania. Dość powszechna jest medykalizacja codziennego życia.

Problemowe używanie narkotyków oraz konsekwencje zdrowotne i społeczne

1. Działania PPiTU Monar- Szczecin w 2014 r.

- Terapia indywidualna dla osób uzależnionych – liczba odbiorców 479;
- Terapia indywidualna dla współuzależnionych – liczba odbiorców 275;
- Zajęcia grupowe dla osób uzależnionych: psychoedukacja, terapia, postrehabilitacja – liczba odbiorców 320;
- Zajęcia grupowe dla osób współuzależnionych: psychoedukacja, wsparcie – liczba odbiorców 166
- Szkolenia i prelekcje – liczba odbiorców 548.

2.W SPS ZOZ „Zdroje” Poradni dla Osób Uzależnionych od Środków Psychoaktywnych w Szczecinie:

- 48 osób leczonych stacjonarnie z powodu nadużywania narkotyków, w tym 31 osób po raz pierwszy;
- 470 osób leczonych było ambulatoryjnie z powodu nadużywania narkotyków, w tym 148 po raz pierwszy;
- 64 osób leczyło się w programie metadonowym, w tym 2 osoby po raz pierwszy;
- przeprowadzono 287 oddziaływań profilaktycznych: poradnictwo ambulatoryjne, konsultacje i rozmowy terapeutyczne;
- liczba zatruć – 15, śmiertelnych : 0.

3. Działania Zachodniopomorskiego Oddziału Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” :

- Liczba osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i ich rodzin objętych przez poradnię pomocą – 2260;
- Liczba zrealizowanych w poradni świadczeń -2348;
- Liczba osób objętych terapią indywidualną- 102.

Problemowe używanie narkotyków w województwie zachodniopomorskim oszacować można na podstawie wskaźników i danych statystycznych lecznictwa psychiatrycznego, odnoszących się do zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych w 2014 r.

Do oceny trendów epidemiologicznych posłużą między innymi wskaźniki pochodzące z lecznictwa stacjonarnego: liczba osób przyjętych do lecznictwa stacjonarnego z powodu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych oraz liczba pacjentów pierwszorazowych, definiowanych jako osoby, które w danym roku po raz pierwszy w życiu podjęły leczenie w placówce stacjonarnej.

Tabela 6. Leczeni z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych w województwie zachodniopomorskim w 2014 r.

Ogółem z zaburzeniami spowodowanymi używaniem środków psychoaktywnych	Leczeni		W tym leczeni ogółem w wieku lat				Z kolumny 1 leczeni po raz pierwszy w życiu		W tym leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat				Zobowiązani do leczenia
	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	ogółem	w tym mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	
2013	1823	1226	134	690	874	125	762	502	99	345	281	37	134
2014	1541	1037	107	532	776	126	594	452	89	288	194	23	79

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki. Wydział Polityki Społecznej

W stosunku do 2013 r. nastąpił 15 % spadek przyjętych do leczenia z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych. W roku 2014 r. przyjęto do leczenia 1541 osoby. Spośród 1541 przyjętych do stacjonarnego leczenia psychiatrycznego w 2014 r. 594 osoby stanowili pacjenci przyjęci po raz pierwszy. Dane te potwierdzają spadek odsetka przyjęć pierwszorazowych w stosunku do roku ubiegłego. Widoczny jest też spadek przyjęć osób w wieku 0-18 leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych ze 134 w 2013 do 107 w roku 2014.

Zachorowania na choroby wywołane przez ludzki wirus upośledzenia odporności HIV w woj. zachodniopomorskim w 2014 r.

W 2014 roku zarejestrowano 36 nowych zakażeń HIV tj. o 20 mniej niż w 2013 r. Współczynnik zapadalności wynosił 2,44 na 100 tys. mieszkańców i był niższy w stosunku do 2013 roku (wówczas wynosił 3,26). Należy zauważyć, że zapadalność na zakażenie HIV wśród mieszkańców województwa w 2014 r. była porównywalna do zapadalności w Polsce. Zgłoszone przypadki zostały potwierdzone w następujących laboratoriach referencyjnych dla diagnostyki zakażeń HIV, tj.:

- Pracownia Diagnostyki Molekularnej Wielospecjalistycznej Przychodni Lekarskiej Fundacji Akademii Medycznej we Wrocławiu,
- Instytut Hematologii i Transfuzjologii w Warszawie,
- Wojewódzki Szpital Zakaźny w Warszawie.

Zespół AIDS rozpoznano u 9 osób tj. o 12 osób mniej niż w 2013 roku. Na terenie woj. zachodniopomorskiego w Szczecinie i Koszalinie funkcjonują od 1997 roku dwa Punkty Konsultacyjno-Diagnostyczne (PKD) wykonujące anonimowo i bezpłatnie badania w kierunku zakażenia wirusem HIV połączone z profesjonalnym poradnictwem przed i po teście. W 2014 r. wykonano w PKD w Szczecinie 1119 badań serologicznych (spadek o 206 badań w stosunku do 2013 r.) w kierunku zakażeń wirusem HIV, w tym przetestowano: 490 kobiet i 629 u mężczyzn. Utrzymuje się popularność testów wśród kobiet w ciąży, które mimo wskazania w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 września 2012r. w sprawie standardów postępowania medycznego przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki okołoporodowej sprawowanej nad kobietą w okresie fizjologicznej ciąży, fizjologicznego porodu, porożu oraz opieki nad

noworodkiem (Dz. U. z 2012r. poz. 1100) kierowane są przez ginekologów na badania a-HIV anonimowo do PKD, zamiast na imienne badania diagnostyczne w ramach świadczeń zdrowotnych. Z tego względu od lat stabilna jest frekwencja kobiet w ciąży, kierowanych do badań anonimowych przez lekarzy ginekologów - w 2014 r. badania tylko w tej grupie w PKD w Szczecinie wykonano u 80 kobiet (w 2010 r. u 291, w 2011 r. u 414 kobiet, natomiast w 2012 r. u 400 a w 2013 r. u 287 kobiet). Zakażenie wirusem HIV wśród testujących się w PKD w Szczecinie rozpoznano u 7 osób, tj. o 8 mniej niż w 2013 roku. Wszystkie osoby z wykrytym zakażeniem HIV uległy zakażeniu drogą kontaktów seksualnych – 2 kobiety oraz 5 mężczyzn (w tym 1 osoba wskazywała jako możliwą drogę zakażenia poza aktywnością seksualną również przyjmowanie dożylnych środków psychoaktywnych).

Dane statystyczne dot. epidemiologii HCV na terenie woj. zachodniopomorskiego przedstawiają się następująco:

▪W roku 2014 w woj. zachodniopomorskim zarejestrowano 351 nowych nosicieli HCV (tj. o 78 więcej niż w 2013 r.), ogólna liczba nosicieli wyniosła 4219.

W analizowanym okresie w woj. zachodniopomorskim zgłoszono 84 zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu C wg definicji z 2014r. (współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców 4,89) i 76 przypadków zachorowań wg definicji 2005r. (współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców 4,42). Jest to o 37 zachorowań więcej wg definicji z 2005 r. i 38 zachorowań więcej wg definicji z 2009/2014r. w porównaniu do 2013r.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wywiadów epidemiologicznych stwierdzono, że:

- 35 zachorowań to osoby po operacjach, małych zabiegach chirurgicznych, również po transfuzjach krwi,
- W 12 przypadkach zachorowanie dotyczyło osób zażywających narkotyki, osób wykonujących tatuaże w warunkach niesterylnych i/lub przebywających w zakładzie karnym,
- 4osoby miały kontakt domowy z nosicielami wirusa HCV,
- 18 chorych to osoby uzależnione od alkoholu,
- 1 osoba uległa zakażeniu wskutek zakłucia się igłą w trakcie pracy (pielęgniarka)
- w pozostałych przypadkach nie udało się ustalić źródła zakażenia.

Najwięcej zachorowań na terenie woj. zachodniopomorskiego w 2014r. zaobserwowano w grupie wiekowej 31 – 40 lat (29 osób) i 51 - 60 lat (27 osób) (tabela 15), zachorowało 51 kobiet i 57 mężczyzn.

III OPIS I OCENA POSIADANYCH ZASOBÓW ORAZ PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ W WOJEWÓDZTWIE

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012 – 2020 przyjęty został podczas XIII sesji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego dnia 21 lutego 2012 r.

Zadania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom realizowane przez Samorząd Województwa ujęte zostały w *Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012 – 2020*, stanowiącym część Strategii Województwa Zachodniopomorskiego w Zakresie Polityki Społecznej. *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012 – 2020* jest dokumentem, który po raz pierwszy w tak dużej skali uwzględnia wyniki i opracowania badań dotyczących aspektu uzależnień, przeprowadzonych m.in. przez specjalistów cieszących się międzynarodowym uznaniem, a których populację badawczą stanowili wyłącznie mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego.

Program stanowi aktualizację *Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2006 – 2015* w związku z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która wprowadziła obowiązek opracowania w odrębnej formie wojewódzkiego programu dotyczącego przeciwdziałania przemocy. Należy podkreślić, iż Program, stanowiąc integralną część Strategii Województwa Zachodniopomorskiego, jest najważniejszym aktem prawa lokalnego, wyznaczającym kierunki działań wszystkich osób, instytucji, jednostek, zajmujących się problematyką uzależnień na terenie naszego województwa.

Źródłem finansowania realizowanych w ramach Programu działań są środki własne budżetu Województwa pochodzące z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 4,5% alkoholu oraz piwa, a także zezwoleń na prowadzenie w kraju obrotu hurtowego napojami alkoholowymi od 4,5% do 18% zawartości alkoholu bez piwa. Środki na realizację Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom w 2014 r. stanowiły kwotę 216 900 zł. Cały budżet wykonany w 2014 Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012-2020 wynosił 438 268 zł (na dzień 20 lutego 2015 r.).

Celem głównym Programu jest ograniczenie problemów społecznych i zdrowotnych związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

Z uwagi na fakt, by wszystkie podejmowane w ramach Programu działania były użyteczne, wykonalne i zasadne, często mieszczą się one w obrębie kilku celów strategicznych. Należy podkreślić, iż Samorząd Województwa, poza wykonywaniem zadań, do których jest zobligowany ustawowo, stara się inicjować i wyznaczać nowe kierunki oraz trendy działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Warte uwagi jest to, że podejmowane działania realizowane są w oparciu o wnikliwą analizę lokalnych potrzeb, dokonaną, m.in. na podstawie prowadzonych badań oraz poprzez konsultacje z przedstawicielami organizacji pozarządowych, instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem uzależnieniom, a także przedstawicielami administracji samorządowej i rządowej.

1) Ograniczenie szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych

Poszerzenie wiedzy naukowej na temat zaburzeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych:

1. Opracowano 3 raporty dotyczące problematyki uzależnień od substancji psychoaktywnych zlecone przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Sprawozdało się 114 jednostek samorządu terytorialnego.
2. Zgromadzono i udostępniono 4 publikacje/raporty i analizy na temat uzależnień. Materiały zostały wysłane do 114 jednostek samorządu terytorialnego.
3. Zrealizowano monitoring „Westpomerania”. Monitoring miał na celu zbadanie nowych trendów w uzależnieniach oraz nowych zjawisk na scenie narkotykowej. Przeprowadzono 760 ankiet, z których opracowano raport.
4. Przeprowadzono badanie „Model osoby uzależnionej” którego celem było opracowanie profilu osoby leczonej się z powodu używania narkotyków i alkoholu. Przeprowadzono 355 ankiet, z których opracowano raport.

Ograniczenie szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych:

1. Opracowano i zrealizowano wojewódzką kampanię społeczną „Alkohol za kierownicą, nie zgadzam się”. Założeniem kampanii było spowodowanie zahamowania przyzwolenia społecznego i braku reakcji na podejmowanie udziału w ruchu drogowym przez nietrzeźwych. Kampania miała na celu podniesienie świadomości oraz poczucia współodpowiedzialności za bezpieczeństwo na drodze w przypadku udzielenia zezwolenia lub braku reakcji na prowadzenie pojazdu przez osobę będącą pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Kampania społeczna nie była skierowana bezpośrednio do kierowców, ale do osób towarzyszących, mających wpływ na decyzję nietrzeźwego kierowcy o włączeniu się do ruchu i mogących temu zapobiec. Kampania rozpoczęła się w lipcu, trwała do końca września 2014 i miała zasięg wojewódzki. Kampania była częścią Wojewódzkiego Programu „Trzeźwy kierowca 2014”. Był to program prewencyjno-profilaktyczny na rzecz podnoszenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym przyjęty do realizacji w roku 2014 przez Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego. Istotą programu było założenie, że działania mające na celu wzrost bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz skierowane do nietrzeźwych kierowców powinny mieć charakter kompleksowy oraz opierać się na współpracy służb zajmujących się bezpieczeństwem publicznym. Zgodnie z tym założeniem program obejmował zintegrowane działania instytucji i partnerów na rzecz podnoszenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W program zaangażowane były podmioty takie jak: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (Biuro Spraw Obronnych i Bezpieczeństwa Publicznego, Wydział Współpracy Społecznej), Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Szczecinie, Zachodniopomorski Ośrodek Ruchu Drogowego w Koszalinie oraz Zachodniopomorska Wojewódzka Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w roli koordynatora projektu. **Koszt: 67 000,00 zł**.
2. Promocja międzynarodowej kampanii „Too young to drink”. Pomorze Zachodnie jako jedyny samorząd wojewódzki w Polsce brał udział w międzynarodowej kampanii społecznej na rzecz podniesienia świadomości zagrożeń wynikających z picia alkoholu przez kobiety w czasie ciąży. Hasłem kampanii umieszczonym na plakatach we wszystkich krajach uczestniczących w kampanii jest "Too Young To Drink" (Zbyt młody by pić). Organizatorem międzynarodowej kampanii, w której uczestniczy ponad 60 organizacji z 30 krajów świata są: European FASD Alliance, NO FAS - National Organisation Fetal Alcohol Syndrome, European Alcohol Policy Alliance i Azienda Ulss 9 Treviso. W celu promocji kampanii wydrukowano 1000 szt. Plakatów, które zostały

wysłane do jednostek samorządu terytorialnego oraz szpitali na terenie województwa zachodniopomorskiego.

Koszt: 624,16 zł.

3. Promocja kampanii „Wyloguj się do życia”, której głównym celem było pokazanie ryzyka, jakie niesie ze sobą nadmierne i niekontrolowane korzystanie z sieci, przy jednoczesnym zachęceniu młodzieży do szukania alternatyw poza światem wirtualnym oraz łączenia jednego z drugim w konstruktywny i mądry sposób.

Bezkosztowo.

4. W ramach otwartego konkursu ofert przekazano do realizacji przez organizacje zadania i udzielono im dotacji:

a) Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie otrzymało wsparcie na „Party Projekt” (planowane działanie: 1.2.1. Prowadzenie edukacji publicznej na temat szkód wynikających z uzależnienia oraz z zażywania substancji psychoaktywnych);

Działania podjęte w ramach programu:

Opracowanie i wydruk materiału edukacyjnego. Opracowano i wydrukowano 1000 sztuk ulotek edukacyjnych. Ulotka zawiera kilka podstawowych informacji na temat bezpiecznych zasad podczas zabawy, na temat zagrożeń związanych z zażyciem substancji psychoaktywnych w kontekście zabawy w czasie dużej imprezy muzycznej oraz sposobów ograniczania ryzyka. Format ulotki w postaci niedużego „wachlarzyka” pozwala na włożenie jej „do kieszeni” lub na przypięcie jej do smyczy z identyfikatorem.

Działania środowiskowe - dyżury partyworkerskie podczas Sunrise Festiwal. Praca partyworkerów obejmowała: przygotowanie stanowiska pracy (rozłożenie namiotu, stołu, banerów, itp.), rozdawnictwo ulotek, broszur informacyjnych i edukacyjnych na temat zagrożeń wynikających z zażywania narkotyków i sposobów ich minimalizowania, dystrybucję materiałów informujących o serwisach pomocowych dla osób zażywających narkotyki, edukowanie poprzez rozmowy na temat powikłań zdrowotnych wynikających z używania narkotyków, dystrybucję ulotek edukacyjnych na temat bezpiecznych zachowań seksualnych (HIV/AIDS), edukację seksualną poprzez rozmowy, pomoc przy szukaniu alternatywnych zachowań, wspieranie w sytuacjach kryzysowych, rozdawnictwo prezerwatyw, rozdawnictwo wody mineralnej, poradnictwo, kierowanie do specjalistycznych placówek, promowanie bezpiecznej zabawy wśród uczestników imprez poprzez materiały promocyjno-edukacyjne oraz poprzez własny przykład zabawy na trzeźwo, wspólny taniec, rozmowy i bycie wśród uczestników imprezy.

Opis osiągniętych rezultatów:

- zwiększyła się wiedza uczestników imprezy oraz okazjonalnych użytkowników narkotyków na temat zagrożeń związanych z używaniem narkotyków dzięki dystrybucji materiałów edukacyjnych wśród młodzieży uczestniczącej w Sunrise Festiwal;
- zwiększyła się wiedza uczestników imprezy na temat serwisów pomocowych dla osób z problemem narkotykowym. Z rozmów z klientami wynika, że inaczej (w bardziej pozytywnym świetle) postrzegają Monar i jego działania, dzięki temu są mniejsze opory, aby skorzystać z ich oferty pomocowej;
- wypracowano rozpoznawalność programu wśród uczestników imprezy – uczestnicy pamiętają partyworkerów z ubiegłych lat, sami pytają o nowe materiały edukacyjne i „gadżety” profilaktyczne;
- wysoki wskaźnik powszechności programu mierzony ilością wydanych materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz kontaktów z klientami (wydanych ponad 1500 materiałów, 3000 odbiorców, 3000 kontaktów bezpośrednich z klientami);
- 150 rozmów informacyjnych, edukacyjnych, przeprowadzonych podczas dyżurów partyworkerskich;

- zwiększyła się liczba osób bawiących się bezpiecznie na imprezie - dzięki informacjom od partyworkerów – uczestnicy festiwalu sami propagują idee bezpiecznej zabawy wśród swoich znajomych dystrybuując materiały profilaktyczne na imprezie, z rozmów z klientami wynika, że korzystają z zasad redukcji szkód przekazywanych im przez partyworkerów;

- zwiększyła się wiedza uczestników imprez na temat bezpieczniejszych zachowań seksualnych i HIV/AIDS, bezpośrednim wskaźnikiem jest duża liczba wydanych prezerwatyw (200 szt.) w czasie imprezy oraz ulotek informacyjnych dotyczących profilaktyki HIV/AIDS w kontekście zażywania środków psychoaktywnych.

Wskaźniki:

1)liczba wszystkich odbiorców projektu: 3000

2)ilość wszystkich kontaktów z klientami: 3000

3)ilość rozmów informacyjno-edukacyjnych przeprowadzonych z klientami: 150

4)ilość wszystkich wydanych materiałów edukacyjnych (edukacyjnych na temat zagrożeń związanych z używaniem narkotyków, informacyjnych z danymi teleadresowymi do serwisów pomocowych, informacyjnych i edukacyjnych na temat zagrożeń związanych z narkotykami oraz na temat HIV/AIDS) : 1500 sztuk

5)ilość interwencji przedmedycznych: 3

6)ilość osób odwiedzających stronę internetową poradni i party – projektu: około 500

7)Dyżury partyworkerskie: przeprowadzono dyżur partyworkerski podczas Sunrise Festiwal w Kołobrzegu w terminie 25-27 lipca 2014 roku (w godzinach 17.00- 5.00). Działania przeprowadziło łącznie 10 partyworkerów, wypracowano 208 osobogodzin. Na imprezie bawiło się łącznie ponad 20 tys. osób. W czasie dyżurów partyworkerskich wydano około 1500 materiałów edukacyjnych, przeprowadzono 150 rozmów edukacyjnych, informacyjnych i motywacyjnych z uczestnikami imprez, wydano 200 prezerwatyw.

Koszt: 8.600 zł (dotacja)

b) Stowarzyszenie Wolontariuszy „Da Du” otrzymało wsparcie na projekt „Mam wiedzę, żyję bardziej świadomie. Edycja 2014” (planowane działanie 1.2.3.Opracowanie i wdrażanie programów profilaktyki problemów uzależnień, również ze szczególnym uwzględnieniem środowiska pracy)

Głównym celem programu było ograniczenie szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych wśród osób prostytuujących się oraz heteroseksualnych klientów klubów nocnych, a także osób zakażonych wirusem HIV. Poprzez działania środowiskowe wśród osób prostytuujących się wzrósł poziom wiedzy na temat skutków przyjmowania środków psychoaktywnych oraz zagrożeń związanych z uzależnieniami, a przez to zmniejszyło się spożycie alkoholu i innych środków psychoaktywnych.

Kobiety prostytuujące się, osoby seropozytywne są grupą, która jest marginalizowana społecznie, w związku z czym niechętnie korzystają z oferty pomocy instytucji czy organizacji pozarządowych, ponieważ nie chcą identyfikować się z zawodem prostytutki czy statusem serologicznym. Działania środowiskowe były jedną z bezpośrednich metod dotarcia do tej grupy i przekazania wiedzy dotyczącej zagrożeń związanych z przyjmowaniem środków psychoaktywnych.

W dniach 3-8 lipca 2014 r. zorganizowano wyjazd rehabilitacyjno-integracyjny do Karpacza z zajęciami wykładowo-warsztatowymi dotyczącymi środków psychoaktywnych dla osób seropozytywnych.

Beneficjentami projektu były osoby świadczące usługi seksualne, ich klienci oraz osoby seropozytywne z terenu województwa zachodniopomorskiego. **Koszt: 31 880 zł (dotacja)**

c) W ramach „małego grantu”, na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, udzielono dotacji dla stowarzyszenia Klub Kiwanis Kobieta 2000 na realizację Konferencji szkoleniowo–profilaktyczno –edukacyjnej dla grup zawodowych: kuratorzy sądowi, pracownicy socjalni, koordynatorzy, policja, pedagodzy szkolni.

Zadanie polegało na zorganizowaniu konferencji szkoleniowej dla wyżej wymienionych grup zawodowych z Pomorza Zachodniego. Zostały one objęte wsparciem, celem podnoszenia wiedzy i umiejętności tak, aby jak najskuteczniej wykonywać swoje zadania i obowiązki. Przełożyło się to w praktyce na jakość życia ich podopiecznych. Dodatkowym aspektem konferencji było usprawnienie współpracy pomiędzy wymienionymi grupami zawodowymi. Sama konferencja koncentrowała się na zagadnieniach związanych z uzależnieniami i przemocą (portret osoby uzależnionej, przemoc, uzależnienia behawioralne, rodzina z problemem uzależnienia, Dorosłe Dziecko Alkoholika, współuzależnienie, dialog motywujący). Jako rezultat realizacji zadania założono zdobycie i usystematyzowanie wiedzy o uzależnieniach i przemocy wśród uczestników konferencji, wymianę doświadczeń zawodowych poszczególnych grup zawodowych z terenu województwa oraz ich integrację. **Koszt: 6 000 zł (dotacja)**

Poprawa stanu psychofizycznego i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych:

1) Przygotowano Informator o instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania zaburzeniom psychicznym w Województwie Zachodniopomorskim – 2014 r. Adresatami jedenastego wydania Informatora były osoby potrzebujące pomocy oraz instytucje zajmujące się problematyką uzależnień, przemocy domowej i przeciwdziałaniem zaburzeniom psychicznym. Wydano 700 egzemplarzy, które przesłano do 114 jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji współpracujących z Urzędem. **Koszt: 5 880,00 zł**

2) W ramach otwartego konkursu ofert przekazano do realizacji przez organizacje zadania i udzielono im dotacji:

a) Zachodniopomorski Oddział Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” otrzymał wsparcie na projekt „Szkolenie ustawiczne kadr jednostek leczenia odwykowego” (planowane działanie: 1.3.1)

Celem zadania było podwyższenie kwalifikacji zawodowych terapeutów związanych z Oddziałem. Podnieśli oni swoją wiedzę o systemowej terapii rodzin w kontekście pacjenta uzależnionego, zwiększyli swoje umiejętności terapeutyczne w pracy z tego typu pacjentem, rozszerzyli swoją perspektywę patrzenia na pacjenta w aspekcie uzależnienia. W jego ramach odbyły się między innymi warsztaty (w tym: trening interpersonalny w konwencji systemowej, warsztat dotyczący zagadnień etycznych w psychoterapii realizowane przez Wielkopolskie Towarzystwo Terapii Systemowej w Poznaniu), Grupa Otwarcia - Trening Interpersonalny w Laboratorium Psychoedukacji w Warszawie, Doświadczenia Własne - Praca z genogramem (Wielkopolskie Towarzystwo Terapii Systemowej w Poznaniu). Ponadto objęto supervizją zespół kliniczny Oddziału. Prowadzona ona była przez supervizora zewnętrznego. Podczas jej trwania terapeuci dzielili się swoimi trudnościami, wątpliwościami, pomysłami, przyglądali się swojej pracy. Doświadczali zrozumienia obszarów ukrytych i nieświadomych obecnych w codziennych kontaktach z klientami. Poprzez wieloaspektową interpretację tej samej sytuacji, zarówno od

superwizora, jak i grupy, otrzymywano wzbogacony opis tego co działo się w problematycznej relacji z klientem. **Koszt: 14 110 zł**

1) Udzielono dotacji podmiotowej dla Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stanominie na zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi realizowane w ramach rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi (Dz. U. poz. 734) oraz Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012 – 2020. W ramach dotacji przeprowadzono 2 narady szkoleniowe dla kadry kierowniczej placówek leczenia odwykowego oraz 1 szkolenie pracowników leczenia odwykowego z województwa zachodniopomorskiego. **Koszt: 12 000 zł**

2) Szkolenie: Uzależnienia, współuzależnienia, przemoc domowa – nowoczesne i skuteczne metody pracy.

Szkolenie skierowane było do pracowników Służby Więziennej wykonujących swoje obowiązki służbowe w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi z Zakładów Karnych i Aresztów Śledczych na terenie województwa zachodniopomorskiego. Działanie obejmowało szkolenie pracowników – wychowawców w Zakładach Penitencjarnych pracujących w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi uzależnionymi od alkoholu i substancji psychoaktywnych, sprawcami przemocy domowej, agresywnymi. Poprzez realizację szkolenia pracownicy Służby Więziennej otrzymali wiedzę dotyczącą motywowania osób spożywających alkohol i inne środki psychoaktywne do podjęcia prób zaprzestania spożywania ww. substancji, do podejmowania leczenia odwykowego, wspierania abstynencji osób, które ukończyły terapię w placówkach uzależnień, a także jak skutecznie pracować z osadzonymi agresywnymi oraz sprawcami przemocy domowej. **Koszt 12 912,00 zł**

2. Ograniczenie zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież

Zwiększenie jakości i dostępności programów profilaktycznych

1. Przeszkolono 20 nauczycieli z Programu Przeciwdziałania Przyjmowaniu Substancji Uzależniających przez Uczniów „Unplugged”. Unplugged jest szkolnym programem profilaktyki uniwersalnej, adresowanym do młodzieży w wieku 12-14 lat. Cele programu obejmują: ograniczenie inicjowania używania substancji psychoaktywnych – tytoniu, alkoholu, narkotyków oraz ograniczenie rozwoju intensywności używania, tj. przejścia od fazy używania eksperymentalnego do fazy używania problemowego. **Bezkosztowo.**

2. W ramach otwartego konkursu ofert przekazano do realizacji przez organizacje zadania i udzielono im dotacji:

a) Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Zachodniopomorskiego otrzymało wsparcie na kampanię „Piłeś, Brałeś, Jarałeś Nie pływaj” (planowane działanie: 3.1.1. Szkolenie pracowników instytucji zajmujących się: edukacją, pomocą społeczną, sprawiedliwością kulturą fizyczną pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych strategii profilaktycznych. Projekt

wpisywał się również w cel cząstkowy 3.2. Utrwalenie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości młodzieży w zakresie szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych i planowane działanie: 3.2.1 Realizacja kampanii edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości młodzieży na temat szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych). Projekt dotyczył edukacji kadr zatrudnionych na obszarach wodnych wybrzeża morskiego województwa zachodniopomorskiego. W trakcie realizacji zadania stwierdzono, że z grona ratowników wodnych przeszkolonych w 2013 roku w ramach projektu ponad 75 % stanowiły osoby zatrudnione ponownie na plażach nadmorskich w sezonie letnim 2014. Przeprowadzona analiza wiedzy, umiejętności i kompetencji potwierdziła wystarczający ich poziom z zakresu rozpoznawania, postępowania i interwencji podejmowanych wobec osób będących pod wpływem środków psychoaktywnych oraz udzielania pierwszej pomocy osobie pod wpływem alkoholu lub używek. Z diagnozy potrzeb szkoleniowych wynikało, że treści programowe powinny koncentrować się na jednej z nowoczesnych form działań profilaktycznych wdrażanych w sezonie 2014r. podczas kampanii oraz na sposobach dystrybucji materiałów dydaktycznych i użytkowania alkomatów z instrukcjami obsługi. W celu zoptymalizowania działań podjęto szkolenie koordynatorów, którzy współtworzyli kadrę dydaktyczną prowadzącą w systemie kaskadowym szkolenia wybranych ratowników wodnych w 12 wyselekcjonowanych kąpieliskach województwa zachodniopomorskiego. Zorganizowano łącznie 17 akcji, których celem było informowanie plażowiczów i mieszkańców o utworzonych punktach badania trzeźwości nad obszarami wodnymi za pomocą zakupionych alkotesterów. Zakupiono 14 alkomatów i przekazano na wyznaczone obszary wodne celem utworzenia punktów w których mieszkańcy i turyści sprawdzali czy są pod wpływem alkoholu. **Koszt: 70 050 zł (dotacja)**

Utrwalenie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości młodzieży w zakresie szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych

1) Publikacja na łamach „Kalendarza studenckiego” treści promujących trzeźwość podczas prowadzenia pojazdów oraz informacji związanych z zapobieganiem zjawisku narkomanii wśród młodzieży akademickiej. **Koszt: 2000,00 zł**

2) W ramach otwartego konkursu ofert przekazano do realizacji przez organizację zadania i udzielono im dotacji:

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Zachodniopomorskiego otrzymało wsparcie na kampanię „Piłeś. Brałeś. Jarałeś Nie pływaj” (szczegóły omówione powyżej)

3) Realizacja pilotażowego programu pomocy rówieśniczej „Młodzieżowy Lider Środowiskowy”, którego ideą jest utworzenie nieformalnej sieci wsparcia między rówieśnikami. Celem głównym programu było przeszkolenie grupy młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa zachodniopomorskiego w zakresie: nawiązywania pierwszego kontaktu z osobą potrzebującą wsparcia, używek i uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz ich wpływu na życie i funkcjonowanie jednostki, a także jej rodziny; wpływu grupy rówieśniczej na decyzje o zażywaniu narkotyków i alkoholu; formach poszukiwania i otrzymywania pomocy specjalistycznej w oparciu o

informację na temat specjalistycznych poradni, z jakich mogą korzystać młodzi ludzie. W programie brało udział 13 liderów. Wsparło 115 osób w czasie realizacji programu od listopada 2013 r. do czerwca 2014 r. **Koszt: 2825,00 zł.**

Zmniejszenie liczby młodzieży eksperymentującej z substancjami psychoaktywnymi oraz będącej w grupie ryzyka

1)W ramach otwartego konkursu ofert przekazano do realizacji przez organizacje zadania i udzielono im dotacji:

a)Stowarzyszenie Wolontariuszy „Da Du” otrzymało wsparcie na projekt „Profiliada” (planowane działanie

3.3.1.Wdrażanie programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki selektywnej i wskazującej, adresowanej do grup ryzyka i młodych ludzi eksperymentujących z substancjami psychoaktywnymi)

Program miał na celu ograniczenie zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Został on opracowany na potrzeby dzieci i młodzieży zamieszkującej województwo zachodniopomorskie jako profilaktyka mająca na celu zmniejszenie liczby młodzieży eksperymentującej z substancjami psychoaktywnymi oraz będącymi w grupie ryzyka (młodzież gimnazjalna i ponadgimnazjalna, zamieszkująca bursy, internaty). Celem projektu PROFILIADA było przedstawienie uczestnikom za pomocą odpowiednio dobranych tematycznie dzieł filmowych sytuacji trudnych, stresujących, a nawet dysfunkcyjnych, z jakimi mogą zetknąć się w rzeczywistości: w sytuacjach rodzinnych, życiu szkolnym, w grupach rówieśniczych, za pośrednictwem mediów. Od ponad stu lat film jest trwałym elementem współczesnej kultury, który stworzył swoje własne środki wyrazu i stał się źródłem wiedzy o człowieku i świecie. Jako istotne nowoczesne narzędzie dydaktyczne doskonale wpisuje się w koncepcję nowoczesnego nauczania i jest nieocenioną pomocą przy omawianiu trudniejszych zagadnień. Ważne jest to, że program był kontynuacją działań podjętych w latach poprzednich.

Projekt realizowany był poprzez cykl spotkań, złożony był z trzech elementów profilaktyczno-edukacyjnych:

- projekcji filmowej (poprzedzonej krótkim wprowadzeniem filmoznawczym, zawierającym informacje o autorach, inspiracjach, które spowodowały realizację filmu, umieszczenie utworu w kontekście współczesnych konwencji filmowych);
- warsztatów analizujących przedstawione w filmie problemy psychologiczne i społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki uzależnień i przemocy rówieśniczej. Na warsztaty były kwalifikowane przez pedagogów, wychowawców, osoby charakteryzujące się obecnością czynników ryzyka (indywidualnych, rodzinnych, środowiskowych), związanych z używaniem czy nadużywaniem substancji psychoaktywnych.
- trening umiejętności społecznych – stała grupa, która wyłoniła się z osób uczestniczących na warsztatach, u których rozpoznano pierwsze objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów wynikających z używania substancji psychoaktywnych, w związku z uwarunkowaniami biologicznymi, psychologicznymi czy społecznymi, po uprzedniej konsultacji indywidualnej ze specjalistą terapii uzależnień, trenerem warsztatów.

Liczba uczestników poszczególnych przedsięwzięć: w warsztatach wzięło udział 211 osób, w

projekcjach filmowych 410 osób, w grupie treningowej 15 osób. Skonsultowano 36 osób.

Koszt: 50 440 zł (dotacja)

a) Zachodniopomorski Oddział Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” otrzymał wsparcie na projekt „Nova Grupa” (planowane działanie: 3.3.1. Wdrożenie programów profilaktycznych z obszaru profilaktyki selektywnej i wskazującej, adresowanej do grup ryzyka i młodych ludzi eksperymentujących z substancjami psychoaktywnymi). W ramach projektu odbyła się kwalifikacja do grupy (łącznie 32 godziny), której zadaniem było m.in. motywowanie do udziału w grupie oraz ustalenie specyficznych potrzeb klientów, które zostały w formie sugestii przekazane prowadzącym grupę podczas spotkania zespołu klinicznego. Odbyło się przynajmniej jedno spotkanie terapeuty z potencjalnym uczestnikiem grupy. W ramach projektu odbyły się dwie edycje grupy. Tematyka zajęć poruszała m. in. kwestie doskonalenia umiejętności dostrzegania relacji z innymi i tworzenia pozytywnych więzi, umiejętności rozpoznawania oraz radzenia sobie z emocjami, zrozumienia znaczenia uczuć w życiu człowieka, konstruktywnego wyrażania uczuć, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, radzenia sobie ze stresem, a także budowania adekwatnego obrazu siebie. Skonsultowano 30 osób, w warsztatach wzięło udział 28 osób

Koszt: 20 920 zł (dotacja)

b) Zachodniopomorski Oddział Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” otrzymał wsparcie na projekt „Realizacja działań mających na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzicom, których dzieci zażywają substancje psychoaktywne” (planowane działanie 3.3.2)

Zasadniczym rezultatem projektu było udzielenie pomocy i wsparcia rodzicom, których dzieci zażywają substancje psychoaktywne poprzez informację i edukację na temat zagrożeń narkomanią, mechanizmów uzależnienia, a także wskazanie miejsc, gdzie szukać pomocy w tej sytuacji. W ramach projektu nastąpiła kwalifikacja - nabór uczestników do 1 i 2 edycji grupy, 1 i 2 edycja Warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców.

Podjęte tematy na warsztatach to: wartości wspomagające rozwój człowieka, podstawowe umiejętności komunikacyjne, emocje-rozpoznawanie i prawidłowe wyrażanie, uzależnienie i współuzależnienie, asertywne zachowania - granice zaufania w kontakcie z dzieckiem uzależnionym, odpowiedzialność, nawroty i zapobieganie, funkcje rodziców oraz prawidłowo funkcjonująca rodzina, zakończenie. Skonsultowano 34 osoby, w warsztatach wzięło udział 29 uczestników.

Koszt: 17 746 zł (dotacja)

c) Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna w Szczecinie otrzymało wsparcie na projekt „Stawiamy na rodzinę” (planowane działanie: 3.3.2 Realizacja działań mających na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzicom, których dzieci zażywają substancje psychoaktywne)

Działania podjęte w zakresie realizowanego zadania publicznego to grupa wsparcia – otwarta grupa spotkaniowa dla rodzin osób zagrożonych narkomanią i używających narkotyków. Podczas spotkań uczestnicy dzielili się swoimi problemami, okazując sobie zrozumienie, akceptację i wsparcie. Poprzez dawanie i otrzymywanie informacji zwrotnych uczestnicy zyskali większy wgląd we własne życie, większą świadomość swojego sposobu funkcjonowania wśród ludzi, mieli też możliwość nawiązywania satysfakcjonujących relacji z innymi i przenoszenia zdobytych doświadczeń poza grupę. Dwoje terapeutów poprzez współpracę ze sobą i innymi członkami grupy modelowało konstruktywne sposoby komunikowania się i wzorce prawidłowych relacji rodzinnych. Odbyło się 26 spotkań, łącznie odbyło się 8 godzin nadzoru merytorycznego. W

ramach działania dokonano analizy i oceny merytorycznej prowadzonych oddziaływań grupowych. Omawiano podjęte interwencje terapeutów w trudnych sytuacjach grupowych oraz analizowano na bieżąco efekty pracy i ich spójność z założonymi celami. Drugi element projektu to Warsztaty umiejętności rodzicielskich. Udział w zajęciach pozwolił uczestnikom dokonać analizy własnego stylu funkcjonowania, jako rodzica oraz nauczyć się nowych, bardziej konstruktywnych sposobów rozwiązywania problemów, radzenia sobie z trudnościami w życiu rodzinnym, motywowania dziecka do zmian i wspierania go w rozwoju, umiejętności porozumienia w rodzinie.

W programie wzięło udział 75 osób w wieku 19 -70 lat, członkowie rodzin i bliscy osób zagrożonych narkomanią i używających narkotyków, 75% stanowiły kobiety, głównie matki. Systematycznie w zajęciach uczestniczyło 36 osób, 75 osób nabyło wiedzę na temat mechanizmów uzależnienia i współuzależnienia, 30 osób nabyło umiejętności konstruktywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych w rodzinie, 35 osób nabyło umiejętności radzenia sobie z kryzysami w rodzinie, 35 osób poprawiło swoje relacje w rodzinie, 20 osób nabyło umiejętności skutecznego wspierania swojego dziecka w procesie terapii. Łącznie wypracowano 170 godzin działań, 86 godzin z dotacji, 84 godziny ze środków z innych źródeł, w tym Warsztaty umiejętności rodzicielskich - odbyły się 2 spotkania (6 godzin) skorzystało 20 osób oraz Grupa wsparcia (o czym powyżej).

Koszt: 5 080 zł (dotacja)

Wskaźniki:

- 1)Wg. badań ESPAD realizowanych w 2011 r. upiło się kiedykolwiek w życiu 51,3% badanych szesnastolatków i 70% osiemnastolatków. W czasie 30 dni przed badaniem silnie upiło się 16,7% szesnastolatków i 24% osiemnastolatków;
- 2)Wg. badań „Westpomerania” zrealizowanych przez Wydział Współpracy Społecznej 82% badanych w grupie gimnazjalistów nie próbowało nigdy narkotyków. Wraz z wiekiem wzrasta liczba osób, które przeżyły inicjację narkotykową. W grupie 18-20 lat 60% młodzieży nie brało nigdy nielegalnych substancji psychoaktywnych natomiast w grupie studentów 58% badanych jest już po inicjacji;
- 3)Badani w szkołach uznali, że przetwory marihuany (61%) są najbardziej popularne wśród młodzieży;
- 4)Młodzież proszono o zaznaczenie środków, które przyjmowali w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem oraz ostatnich 30 dni przed badaniem. W ciągu ostatniego roku przed badaniem 59% ankietowanych zażywało substancje psychoaktywne. Wielkość ta jednak znacząco spada w stosunku do zażywania substancji psychoaktywnych 30 dni przed badaniem. Blisko 57% badanych nie przyjmowało substancji psychoaktywnych (narkotyków, alkoholu i leków bez przepisanie przez lekarza).
- 5)4 programy;
- 6)868 odbiorców;
- 7)2 inicjatywy (w ramach realizacji działań mających na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzicom, których dzieci zażywają substancje psychoaktywne).

4. Poprawa jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom

Zwiększenie wiedzy wójtów, burmistrzów, prezydentów, radnych oraz podniesienie kompetencji pełnomocników oraz koordynatorów Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz innych osób odpowiedzialnych w gminach za rozwiązywanie problemów uzależnień

1)Zorganizowano i przeprowadzono w dniach 11-12 grudnia 2014 r. w Dźwirzynie regionalną konferencję dla pełnomocników oraz koordynatorów Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz innych osób odpowiedzialnych w gminach za rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie. Konferencja miała na celu poprawę jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom, oraz podniesienie kompetencji pełnomocników oraz koordynatorów Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz innych osób odpowiedzialnych w gminach za rozwiązywanie problemów uzależnień. Intencją konferencji było omówienie nowych trendów w profilaktyce uzależnień, problematyki uzależnień behawioralnych (m. in. hazardu) pozytywnych aspektów prowadzenia przez samorządy gminne monitoringu zjawiska narkomanii. W programie konferencji uwzględniono studium zbiorczych danych uzyskanych ze sprawozdań przygotowywanych na zlecenie agend rządowych oraz raportów realizowanych i opracowanych przez Samorząd Województwa dotyczących problematyki uzależnień i przemocy.

Koszt: 21 770,00 zł

2)W 2014 r. przygotowano 4 numery newslettera zawierającego przegląd informacji z obszarów m.in. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania zaburzeniom psychicznym skierowanego do osób zajmujących się w gminach województwa zachodniopomorskiego problematyką uzależnień. Newsletter przesłano do 114 jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji współpracujących z Urzędem. **Bezkosztowo**

3)Prowadzenie edukacji i udzielanie wsparcia samorządom gminnym w zakresie prowadzonej przez nich lokalnej polityki wobec uzależnień, mającej na celu w szczególności wzmocnienie obszaru diagnozy lokalnych problemów, zasobów i potrzeb. Przeszkolono 10 gmin Województwa Zachodniopomorskiego z monitoringu i wdrożono model monitoringu. Głównym celem było zebranie danych ilościowych i jakościowych odnoszących się do problemu narkotyków i narkomanii na poziomie lokalnym każdej z gmin. Na potrzeby projektu opracowano model monitoringu, zebrano dane i opracowano raport. **Koszt: 16 360,00 zł**

4)Rozdystrybuowano 342 szt. materiałów informacyjno - edukacyjnych /książek, poradników, przewodników, informatorów, rekomendacji/ dla osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów uzależnień w społecznościach lokalnych. Materiały przesłano do 114 jednostek samorządu terytorialnego.

Poprawa jakości gminnych programów przeciwdziałania uzależnieniom

Udzielono ponad 60 konsultacji telefonicznych.

5. Ograniczenie przypadków naruszeń prawa w związku z zażywaniem substancji psychoaktywnych

Zmniejszenie liczby przestępstw oraz innych naruszeń prawa popełnianych przez osoby będące pod wpływem substancji psychoaktywnych

a.Promocja kampanii „Powstrzymaj pijanego kierowcę”. Kampania informacyjno-edukacyjna prowadzona była przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. **Bezkosztowo**

b.„Trzeźwy kierowca 2014”. Przyjęcie programu prewencyjno-profilaktycznego na rzecz podnoszenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym przyjęty do realizacji w roku 2014 przez Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego. Opis programu ujęty w celu cząstkowym 1.2. Ograniczenie szkód wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych.

c.W ramach otwartego konkursu ofert przekazano do realizacji przez organizacje zadania i udzielono im dotacji: Fundacja „Razem bezpieczniej” otrzymała wsparcie na projekt Wolni od uzależnień II. Miał on w założeniu przeciwdziałać zachowaniom ryzykownym, zdarzeniom natury kryminalnej wśród dzieci i młodzieży województwa (zrealizowano to m. in. poprzez warsztaty, spotkania tematyczne i konkurs „Profilaktyka oczami młodzieży”), aktywizować środowisko szkolne do promocji i propagowania zasad bezpieczeństwa, promować elementarne zasady bezpieczeństwa i uświadamiać nowe zagrożenia poprzez aktywizowanie nauczycieli i opiekunów, inicjować, wspierać zajęcia wychowawcze i resocjalizacyjne poświęcone unikaniu uzależnień poprzez aktywizację czasu wolnego i pokazywanie innych form spędzania czasu wolnego, podnosić kwalifikacje wyspecjalizowanych służb w zakresie ograniczenia zjawiska uzależnienia od środków psychoaktywnych, problematyki związanej z przestępstwami oraz innymi naruszeniami prawa popełnionymi przez osoby nieletnie będące pod wpływem substancji psychoaktywnych .Elementy projektu to m .in.: konkurs „Profilaktyka oczami młodzieży” adresowany do młodzieży szkolnej, mający na celu pokazanie różnego rodzaju zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i patologiami społecznymi widzianymi z ich perspektywy; warsztaty fotograficzne i spotkania edukacyjne w ramach konkursu, do których zaproszono szczególnie trudną młodzież z Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych oraz ośrodków socjoterapii, szkolenia adresowane do pracowników Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, nauczycieli i służb mundurowych z zakresu profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych. Przeprowadzono działania edukacyjno-wychowawcze w zakresie odpowiedzialności karnej i świadomości zagrożeń młodego człowieka Zwieńczeniem projektu były wydawnictwa w postaci płyt DVD z materiałem profilaktycznym oraz kalendarza profilaktycznego, a także nagrodzenie młodzieży biorącej udział w konkursie podczas uroczystości podsumowującej program. W warsztatach wzięło udział 96 osób, w szkoleniu 90 osób, w konkursie „Profilaktyka oczami młodzieży” 150 osób, w Krótkiej lekcji bezpieczeństwa 3000 uczniów. **Koszt: 81 174 zł**

Profilaktyka wśród uczniów i nauczycieli na terenie szkół i placówek województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku

Odnosząc się do problemu podjętych działań mających na celu przeciwdziałanie narkomanii na terenie szkół i placówek oświatowo-wychowawczych województwa zachodniopomorskiego przede wszystkim trzeba podkreślić, iż jednym z celów głównych jakim ma służyć system oświaty w Polsce jest - poza realizacją fundamentalnego prawa każdego obywatela do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju - upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej (określone w art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z

2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). W związku z tym działalność edukacyjna szkół jest systemowo określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
- 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Przygotowanie i realizacja szkolnego zestawu programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki jest zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela, a nadzór nad działaniem szkoły w tym aspekcie ma kurator oświaty.

Nie ulega wątpliwości, iż zainteresowanie narkotykami wśród młodzieży to zjawisko związane z wyznawanym systemem wartości i kształtowanym stylem życia. Bezsprzeczne jest fakt, iż nie można systemu wartości „naprawić” jedynie przy użyciu programów profilaktyki selektywnej do jakich należą typowe programy przeciwdziałania narkomanii. Potrzebne są spójne i długofalowe działania wychowawcze budujące taki system wartości, w który zabawa i przyjemność nie stanowią wartości centralnych. Taki system wartości chroni nie tylko przed sięgnięciem po narkotyki czy inne używki, ale również zapobiega innym zachowaniom destruktywnym. Do takich oddziaływań należą niewątpliwie działania wychowawcze każdej szkoły i placówki skorelowane z prawną możliwością wspierania przez nauczycieli także wychowawczej roli rodziny. Inne działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej ukierunkowane na kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych chroniących dzieci i młodzież przed używaniem substancji psychoaktywnych również są wdrażane i realizowane w szkołach. Natomiast Kuratorium Oświaty w Szczecinie - w ramach działań systemowych wynikających z pełnionego nadzoru pedagogicznego - przeprowadza m.in. ewaluacje (w 2014 roku poddano nim 137 szkoły i placówki) oceniające spełnianie przez szkoły wybranych lub wszystkich wymagań określonych przez państwo, dotyczących również obszarów wychowania i profilaktyki (wymaganie „respektowane są normy społeczne”).

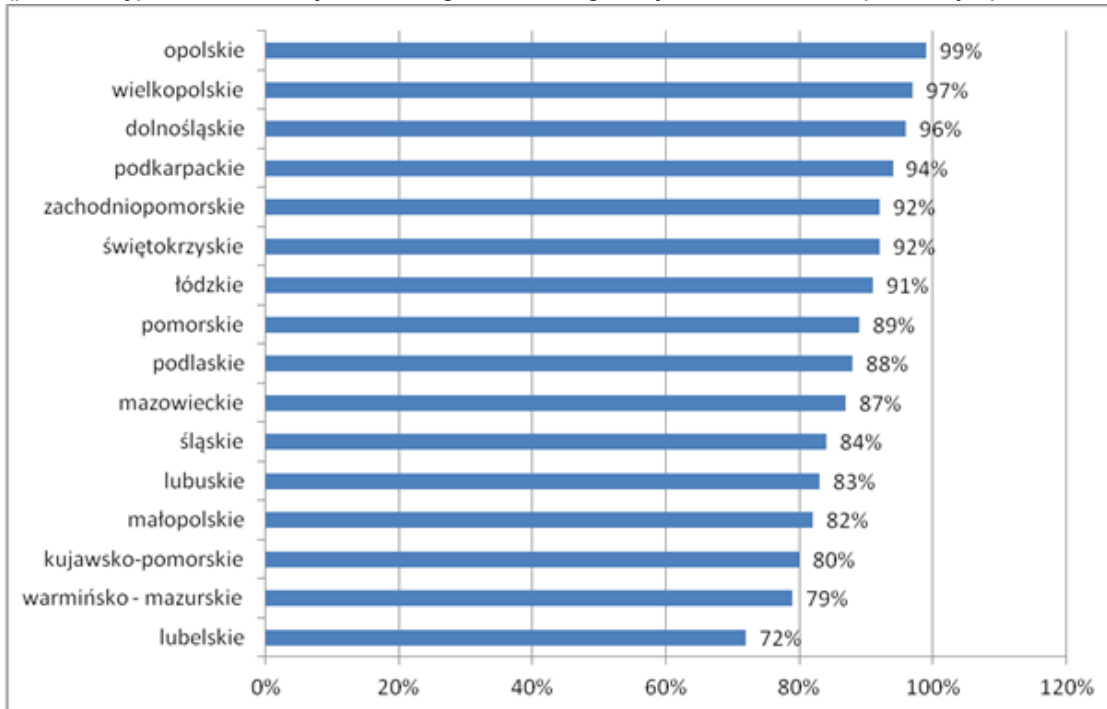
Programy profilaktyki selektywnej

IX edycja przedsięwzięcia „Profilaktyka oczami młodzieży” - przestrzeganie młodych ludzi przed zagrożeniami (przemoc, alkoholizm, handel ludźmi, narkomania). Udział młodzieży w warsztatach filmowych (TVP Szczecin), fotograficznych, reportaży i plakatu (Pałac Młodzieży w Szczecinie), tworzenie przez uczniów i nauczycieli filmów, scenariuszy lekcji, plakatów o tematyce bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Organizatorzy i podmioty współpracujące to: Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie, Fundacja „Razem Bezpieczniej”, Urząd Marszałkowski WZ, TVP Szczecin, Pałac Młodzieży w Szczecinie, Kuratorium Oświaty w Szczecinie. W projekcie wzięło udział 96 osób, w szkoleniach 90 osób, w konkursie „Profilaktyka oczami młodzieży” 150 osób, w Krótkiej lekcji bezpieczeństwa 3000 uczniów.

Kuratorium Oświaty w Szczecinie w ramach czynności organizatorskich obejmujących np. badanie potrzeb, informowanie innych organów i instytucji oraz współdziałanie z nimi, wynikających z art. 31 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty, wykorzystuje wszelkie kanały komunikacji (w tym oczywiście elektroniczne w postaci udostępniania strony internetowej i poczty elektronicznej) dostosowując je każdorazowo do charakteru zadania i liczby osób, które mają nim być objęte.

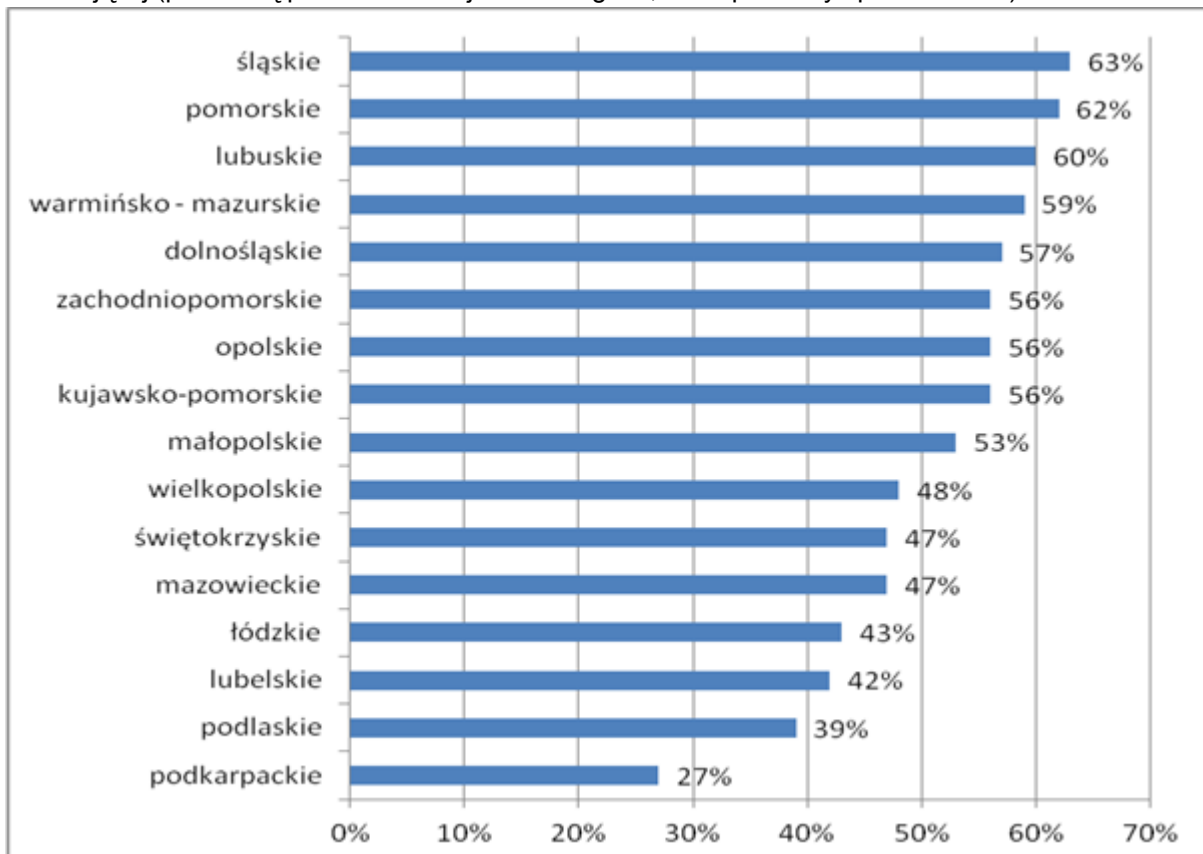
Działania gmin w województwie zachodniopomorskim w 2014 r.

Wykres 2 . Odsetek gmin w województwach, które wspierały finansowo programy profilaktyki uniwersalnej (podstawą procentowania jest liczba gmin z danego województwa, które przesłały sprawozdanie).

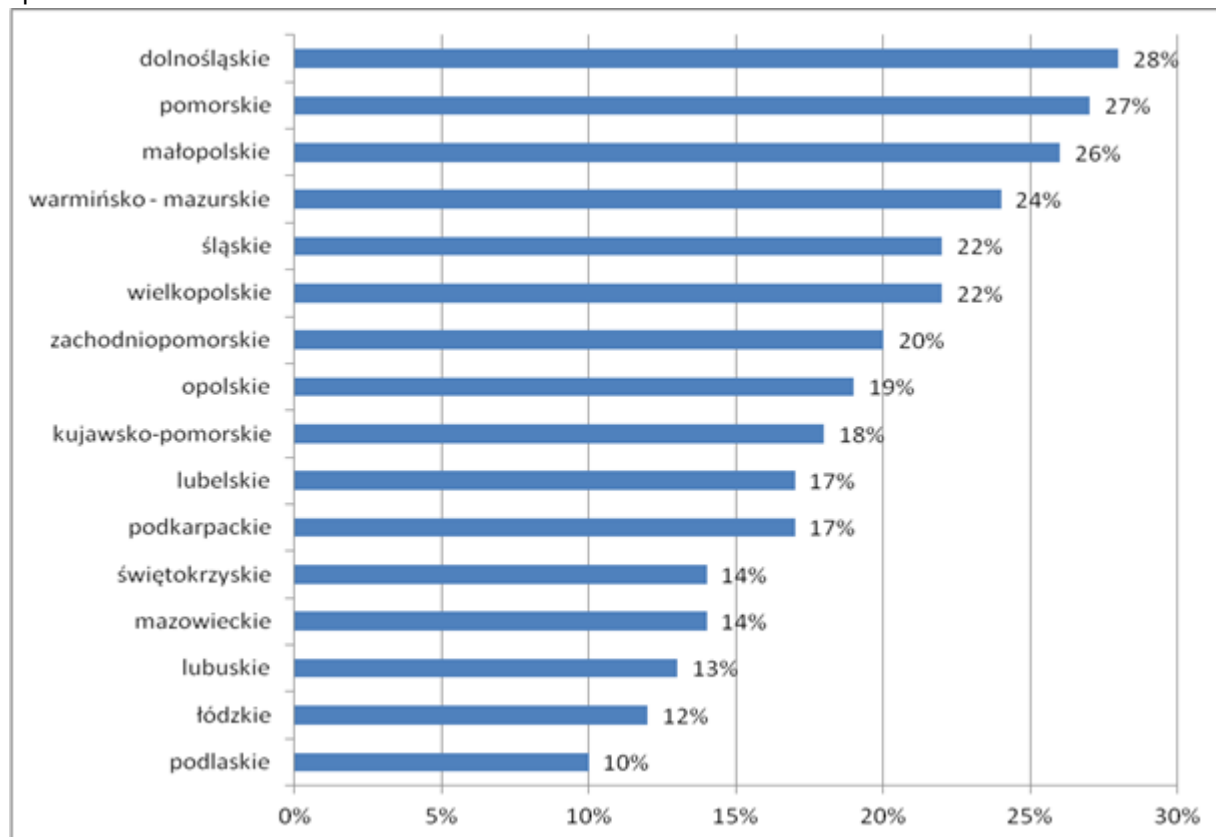
Źródło: Sprawozdania KBdsPN z realizacji KPPN w 2014 r. wypełnione przez gminy.

Wykres 3. Odsetek gmin w województwach, które wspierały finansowo programy profilaktyki selektywnej i wskazującej (podstawą procentowania jest liczba gmin, które przesłały sprawozdanie).

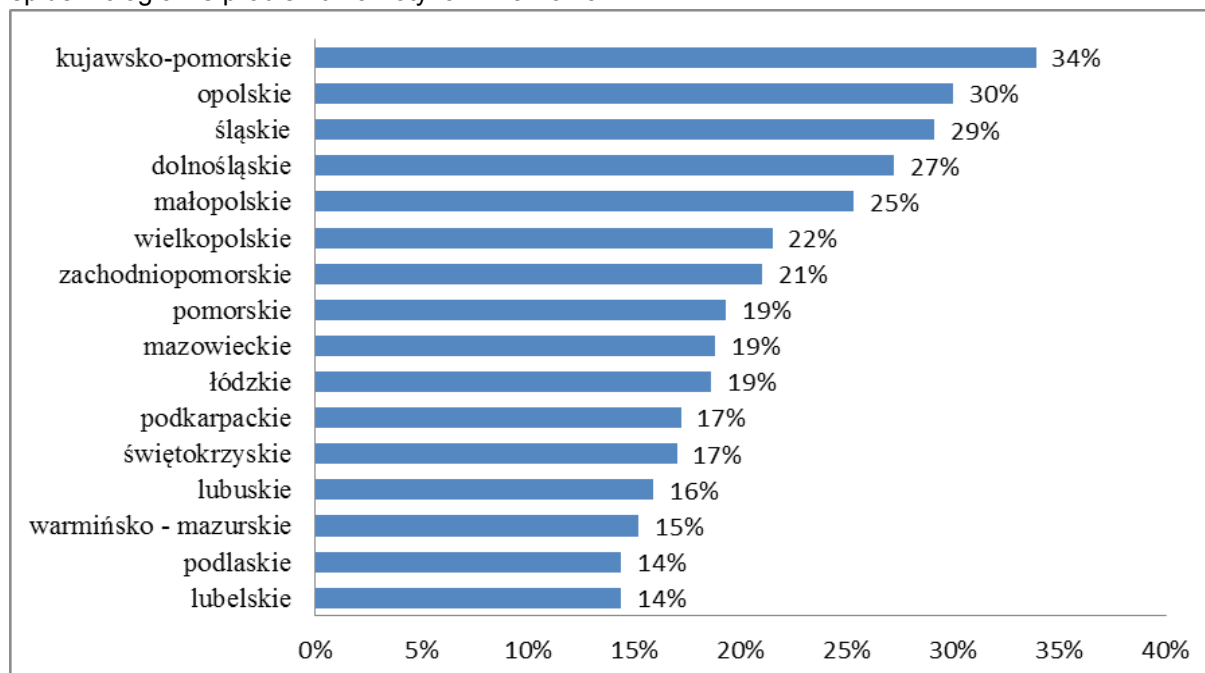
Źródło: Sprawozdania KBdsPN z realizacji KPPN w 2014 r. wypełnione przez gminy.

Wykres 4. Odsetek gmin, które w 2014 r. finansowały działania z zakresu podnoszenia poziomu wiedzy społeczeństwa.

Źródło: Sprawozdania KBdsPN z realizacji KPPN w 2013 r. wypełnione przez gminy.

Wykres 5. Odsetki gmin w województwach, które realizowały działania mające na celu monitorowanie epidemiologiczne problemu narkotyków i narkomanii.

Źródło: Sprawozdania KBdsPN z realizacji KPPN w 2014 r. wypełnione przez gminy.

Profilaktyka w jednostkach penitencjarnych na terenie województwa zachodniopomorskiego

Programy profilaktyczne w zakładach są niezbędne, odpowiadają potrzebom skazanych, wpływają na ich postawy, modyfikują ich zachowania. Prowadzone systematycznie stały się elementem codziennej pracy resocjalizacyjnej.

Podejmowane działania profilaktyczne:

1. Ilość przeprowadzonych badań osadzonych w związku z podejrzeniem zażywania narkotyków – 2 399 o 1483 więcej niż w 2013 roku.

2. w czterech jednostkach penitencjarnych znajdują się psy specjalnie wyszkolone do wyszukiwania narkotyków, które w codziennej pracy kontrolują listy, paczki, pojazdy i inne przedmioty, które znajdują się na terenie jednostek w tym domniemane miejsca ukrywania tych substancji (cele mieszkalne, świetlice, place spacerowe, itp.).

Oprócz wyszczególnionych należy dodać realizację codziennych kontroli wyznaczonych i wytypowanych cel i pomieszczeń, w których są zakwaterowani lub przebywają czasowo osadzeni. W zależności od wielkości jednostki penitencjarnej mogą to być dwie lub kilka cel lub pomieszczeń. Ponadto obowiązujące przepisy zobowiązują funkcjonariuszy do kontroli każdego osadzonego, który opuszcza miejsce zakwaterowania i do niego powraca, a także innych osób ubiegających się o wstęp i opuszczenie jednostki penitencjarnej. Kontroli podlegają również pojazdy wjeżdżające na teren jednostek. Paczki (żywnościowe, odzieżowe i higieniczne) oraz inne przedmioty, których adresatami są osadzeni również podlegają kontroli przy użyciu technicznych środków (prześwietlarek rentgenowskich bagażu) oraz psa specjalnego wyszkolonego do wykrywania środków odurzających i substancji psychotropowych. Realizacja powyższych czynności nie jest ewidencjonowana, stąd też trudno jest miarodajnie określić ich rzeczywistą ilość. W jednostkach penitencjarnych, za pośrednictwem tzw. radiowęzła, systematycznie realizowane są pogadanki i audycje, które w swojej tematyce poruszają problematykę uzależnień, w tym uzależnień od substancji psychoaktywnych. Na terenie jednostek organizowane są również mitingi, w których oprócz osób pozbawionych wolności uczestniczą osoby z „zewnątrz”, dzielące się swoimi doświadczeniami w zakresie niełatwej walki z uzależnieniami. Ponadto funkcjonariusze uczestniczą w szkoleniach organizowanych i realizowanych zarówno przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, ośrodki szkolenia Służby Więziennej jak i inne podmioty, których tematyką jest przeciwdziałanie obecności środków niedozwolonych w jednostkach penitencjarnych. Od kilku lat OISW Szczecin wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego podejmuje, w ramach partnerskiego programu edukacji społecznej, działania w zakresie profilaktyki uzależnień „Wspólnie przeciw uzależnieniom”. Efektem tych działań w latach ubiegłych były ciekawe szkolenia dla funkcjonariuszy SW, publikacje broszur dla funkcjonariuszy, czy też ulotek dla skazanych – wszystko w obszarze profilaktyki uzależnień. Najwięcej działań SW koncentruje się na prewencji przestępstwa a nie stricte na profilaktyce, jak ją rozumiemy.

Leczenie i rehabilitacja

Usługi medyczne dla osób uzależnionych na terenie województwa zachodniopomorskiego świadczone są przez placówki ambulatoryjnej i stacjonarnej opieki psychiatrycznej. W dalszym ciągu wzrasta dostępność do tego rodzaju opieki. Na terenie każdego powiatu znajduje się poradnia zdrowia psychicznego, ponadto w niektórych działają poradnie leczenia uzależnień i współuzależnień. Łatwiej jest uzyskać poradę wykwalifikowanych psychologów i terapeutów, ponieważ udzielane są one także przez organizacje pozarządowe.

Tabela nr 7. Łóżka w zakładach psychiatrycznych według rodzaju zakładów w 2014 r.

Podmioty psychiatryczne	Liczba podmiotów	Liczba łóżek rzeczywistych stan w dniu 31.12		Liczba leczonych ^a
		ogółem	wskaźnik na 10 tys. ludności	
szpitale psychiatryczne	2	110	0,6	1558
ośrodki leczenia odwykowego	4	232	1,4	2854
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów (także MONAR-y)	6	254	1,5	840

a) bez ruchu międzyoddziałowego

Tabela nr 8. Działalność oddziałów w zakładach psychiatrycznych w 2014 r.

Oddziały/Ośrodki	Łóżka rzeczywiste		Średnie wykorzystanie łóżek		Liczba leczonych ^a	Liczba leczonych na 1 łóżko	Średni czas pobytu chorego (w dniach)
	stan w dniu 31 XII	średnia liczba	w dniach	w %			
Oddział psychiatrii sądowej 4730157 Oddział psychiatryczny 4700	12	12	224,3	61,4	19	1,6	141,6
Oddział/ośrodek leczenia uzależnień 4740	40	24	372,4	102,0	110	4,6	81,3
Oddział/ośrodek terapii uzależnienia od alkoholu 474414 Oddział/ośrodek leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych (detoksykacji) 4742	156	155	318,8	87,4	1426	9,2	34,7
Oddział/ośrodek leczenia zespołów abstynencyjnych po substancjach psychoaktywnych (detoksykacji) 4748	3	3	338,0	92,6	61	20,3	16,6
Oddział/Ośrodek rehabilitacyjny dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych 4750	214	214	357,4	97,9	730	3,4	104,8

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki. Wydział Polityki Społecznej

W porównaniu do 2013 r. o 25% wzrosła liczba leczonych w ośrodkach leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych. Nieznacznie wzrosła liczba pacjentów w ośrodkach leczenia zespołów abstynencyjnych po substancjach psychoaktywnych z 55 w 2013 r. do 61 w 2014 r.

Tabela nr 9. Opieka dzienna w ramach przychodni specjalistycznych w województwie zachodniopomorskim w 2014 r.

Rodzaj opieki		Miejsca stan w dniu 31.12	Objęci opieką	Osobodni (liczba dni pobytu)
OGÓŁEM		121	1 253	44 309
Oddziały psychiatryczne (2700-2715)		121	725	36 674
w tym	dla dzieci i młodzieży (2701)	-	-	-
	dla pacjentów z zaburzeniami nerwicowymi (2706, 2707)	35	177	6 733
	ośrodek alzheimerowski (2710)	-	-	-
	oddziały dzienne terapii uzależnienia od alkoholu (2712-2713)	10	91	3 651
	oddziały terapii uzależnienia od środków psychoaktywnych (2714-2715)	-	-	-
Hostele (2720-2727)		-	-	-
Zespoły leczenia środowiskowego (domowego) (2730-2735)		X	528	7 635
Ośrodki leczenia uzależnień bliżej niescharakteryzowanych (2740)		-	-	-

Źródło: Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki. Wydział Polityki Społecznej

W porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszyła się liczba pacjentów objętych opieką na oddziałach psychiatrycznych z 796 do 725.

Tabela nr 10. Nakłady NFZ na leczenie /w zł/. Dane za rok 2013 i 2014

Nazwa zakresu kontraktowego	Rok 2013	Rok 2014
Leczenie uzależnień	287 283,00	314 245,00
Leczenie zespołów abstynencyjnych po substancjach psychoaktywnych /detoksykacja/	128 000,00	187 310,00
Program leczenia substytucyjnego	664 717,00	638 282,00
Świadczenia rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych	8 046 090,00	8 418 030,00
Świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	234 132,50	280 066,80

Źródło: Dział Monitorowania, Analiz i Planowania Świadczeń ZOW NFZ

Readaptacja społeczna

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym umożliwiła, aby osoby uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, zostały zatrudnione przez Centra Integracji Społecznej tzw. CIS.

Tabela nr 11. Centra Integracji Społecznej w zachodniopomorskim

Miejscowość	Nazwa jednostki	Adres	e-mail	Telefon/fax
Barlinek	Centrum Integracji Społecznej "Przystań"	ul. Szosowa 2b; 74 – 320 Barlinek	cisbarlinek@wp.pl	91 433 00 84
Białogard	Centrum Integracji Społecznej	Kisielice Duże 30; 78 – 200 Białogard	cisbialogard@gazeta.pl	94 311 03 50; 94 312 38 63
Koszalin	Koszalińskie Centrum Integracji Społecznej "Tacy Sami"	ul. Mieszka I-go 16; 75 – 129 Koszalin	iwonam60@op.pl; natalia_o23@wp.pl	94 341 92 69
Łobez	Stowarzyszenie „Współlistnienie” Centrum Integracji Społecznej „Od Nowa” w Łobzie	ul. Drawska 6; 73 – 150 Łobez	cis.lobez@wp.pl	91 397 36 04; 91 397 68 42
Stargard Szczeciński	Centrum Integracji Społecznej	ul. Z. Krasińskiego 19; 73-110 Stargard Szczeciński	biuro@cis.stargard.com.pl	91 578 08 30; 91 578 08 34
Szczecin	Centrum Integracji Społecznej ZSRG w Szczecinie	ul. K. Kolumba 86; 70-035 Szczecin	cis@zsrg.szczecin.pl	91 489 65 25; 91 489 40 00
Szczecin	Centrum Integracji Społecznej "SOS" w Szczecinie (SOS)	ul. Energetyków 10; 70-656 Szczecin	biuro@sos.home.pl	91 350 73 71; 91 431 81 26
Niechorze	Centrum Integracji Społecznej w Rogozinie	Rogozina 37; 72- 350 Niechorze	cis.rogozina@wp.pl	91 387 40 20; 606 320 680; 91 387 40 20
Gryfino	Centrum Integracji Społecznej	Nowe Czarnowo 64; 74-100 Gryfino	-	-
Kalisz Pomorski	Międzygminne Centrum Integracji Społecznej	ul. Wolności 10; 78-540 Kalisz Pomorski	mcispd@wp.pl	94 372 48 07
Sławoborze	Centrum Integracji Społecznej	ul. Leśna 1A; 78- 314 Sławoborze	gopss@slawoborze.pl	94 365 20 06; 94 364 75 64

Źródło: Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej

Program metadonowy, czyli program leczenia substytucyjnego w zachodniopomorskim został uruchomiony w roku 1998, a jego realizatorem jest Specjalistyczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdroje” w Szczecinie. Program wykazuje najlepszą skuteczność w leczeniu opiatowców. Przyjmowanie metadonu umożliwia im normalne funkcjonowanie w społeczeństwie, podejmowanie nauki i pracy. U osób tych poprawia się ogólny stan zdrowia i odnotowuje się wśród nich mniejszą liczbę wykroczeń. Ponadto

sukcesem jest rodzenie seronegatywnych dzieci z rodziców narkomanów seropozytywnych. Istniejące zasady kontraktowania tego typu usług przez NFZ nie zabezpieczają kompleksowo Programu. Zdaniem specjalistów z Programu, niezmiernie ważnym jest, by nie dopuścić do niebezpiecznej sytuacji nagłego odstawienia leku u osób leczonych metadonem. W stosunku do roku ubiegłego liczba leczonych w programie metadonowym spadła z 67 do 64, gdzie 2 osoby leczyły się po raz pierwszy.

Ograniczanie podaży

Celem ograniczenia podaży jest zmniejszenie dostępności narkotyków poprzez usprawnienie kontroli nad surowcami do nielegalnej produkcji narkotyków syntetycznych i zahamowanie wzrostu przestępczości związanej z narkotykami, głównie przemytu narkotyków. Ograniczenie dostępności jest bardzo trudne ze względu na stały wzrost podaży narkotyków. Ograniczeniem podaży narkotyków zajmują się głównie: Policja, Urzędy Celne i Straż Graniczna. Województwo zachodniopomorskie umiejscowione jest na skrzyżowaniu szlaków narkotycznych północ-południe i wschód-zachód. Znaczna część narkotyków przemycana jest z Niemiec i Holandii. Narkotyki przewożone są przez kurierów oraz coraz częściej wysyłane pocztą. „Narkobiznes” rozwija się przede wszystkim w miejscach rozrywki, szkołach, parkach i na ulicach oraz w okresie wolnym od zajęć lekcyjnych. Środki odurzające rozprowadzane są głównie wśród młodzieży w wieku od 16 do 25 lat.

Z przeprowadzonej analizy rynku narkotykowego w Polsce na podstawie nadesłanych sprawozdań przez komendy wojewódzkie Policji i KSP wynika, że najpopularniejszymi narkotykami na rynku są ziele konopi innych niż włókniste (marihuana) i amfetamina oraz żywica konopi (haszysz) i kokaina, a w mniejszym stopniu LSD i różnego rodzaju leki psychotropowe. Narkotyki na teren Polski najczęściej przemycane są z terenu Holandii, Belgii, Szwecji oraz Republiki Czeskiej (najczęściej marihuana i amfetamina). Aglomeracje dużych miast, jak np. Warszawa i Gdańsk służą lokalnym dealerom do zaopatrywania się w środki odurzające w celu rozprowadzania ich na własnym terytorium. Ujawniana jest w dalszym ciągu przez policjantów duża liczba nielegalnych plantacji konopi innych niż włókniste, które są w większości przypadków prowadzone z coraz większą wiedzą fachową i przy wykorzystaniu profesjonalnego sprzętu, co pozwala na osiągnięcie wysokiej jakości produktu. Przekrój konsumentów nie zmienia się od kilku lat, narkotyki w dalszym ciągu ujawniane są wśród przedstawicieli różnych grup społecznych. Narkotyki najczęściej zażywa młodzież oraz ludzie młodzi, a ich wiek waha się średnio od 13 do 30 lat. Są to osoby pochodzące zarówno ze środowisk patologicznych, jak też z tzw. „dobrych domów”. W chwili obecnej można mówić nawet o swoistej modzie na branie narkotyków wśród młodzieży, która zażywa je w sytuacjach stresowych, jak np. egzaminy lub problemy rodzinne. Zarówno narkotyki, jak i leki psychotropowe, zażywane są z większą aktywnością na koniec roku szkolnego oraz podczas wakacji, gdy młodzież wyjeżdża poza miejsce zamieszkania, co wiąże się z większą możliwością swobodnego zażywania narkotyków. Z informacji otrzymanych z komend wojewódzkich Policji oraz KSP wynika, że głównym miejscem dystrybucji narkotyków, podobnie do lat ubiegłych, są: ulice, bloki mieszkalne, placówki edukacyjne, tereny przyległe do centrów handlowych, przystanki komunikacji miejskiej, lokale rozrywkowe, dyskoteki oraz pustostany i

miejsca odosobnione (np. parki). Do kontaktów kupujący - sprzedający niejednokrotnie służą telefony komórkowe. Nowym trendem jest komunikowanie się za pośrednictwem komunikatorów internetowych. Dystrybucją narkotyków zajmują się zarówno grupy przestępcze, osoby wielokrotnie karane za tego typu przestępstwa, jak również osoby dotychczas niekarane, które uzyskały środki odurzające z własnej produkcji (np. konopie), a następnie rozprowadzają je głównie wśród znajomych, co znacznie utrudnia wykrycie. Handlem narkotykami zajmują się osoby z różnych środowisk społecznych i w różnym wieku. Grupy narkotykowe natomiast są bardzo hermetyczne i ostrożne, co w znacznym stopniu utrudnia ich rozpracowanie. Lokalni dealerzy zaopatrują się poza granicami Polski, jednocześnie prowadząc własne uprawy lub coraz częściej zlecając prowadzenie upraw innym osobom. Z informacji uzyskanych z KWP i KSP oraz CBS możemy stwierdzić, że zjawisko handlu narkotykami rozwija się z powodu dużego popytu na środki odurzające oraz ze względu na duży i szybki zysk materialny dealerów, a także ze względu na sytuację społeczno - ekonomiczną w Polsce, np. bezrobocie. W drugiej połowie 2013 roku jednostki Policji odnotowały powrót na rynek nowych substancji psychoaktywnych tzw. „dopalaczy”. Najczęstszym sposobem zakupu tego typu substancji jest Internet, w znacznie mniejszym stopniu zaś dokonywanie takich transakcji w sklepach. Środowisko osób związane z obrotem dopalaczami poprzez hermetyczność i uzależnienie od siebie, w bardzo wąskim zakresie umożliwia dotarcie do dystrybutorów tych środków. Pojawiające się sklepy z dopalaczami poddawane są systematycznym kontrolom przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przy asyście funkcjonariuszy Policji. Nadal w sieci zakupić można tzw. „dopalacze” oraz substancje R-C.

W roku 2013 stwierdzono 3 sklepy z dopalaczami, wszystkie na terenie powiatu koszalińskiego, z których 2 prowadziły działalność w jednym miejscu. Natomiast w 2014 roku stwierdzono 4 sklepy z takimi artykułami, 2 w powiecie koszalińskim i po jednym w stargardzkim i kołobrzeskim. W toku czynności kontrolnych zabezpieczono 1494 podejrzane produkty, to o 745 produktów więcej niż w 2013 roku.

W 2014 r. do Urzędu Marszałkowskiego wpłynęły dwa wnioski o zezwolenie na skup konopi włóknistych. Oba wnioski rozpatrzono pozytywnie.

Działania Policji w 2014 r.:

- Liczba zlikwidowanych nielegalnych upraw konopi indyjskich - 72
- Liczba zlikwidowanych laboratoriów narkotyków syntetycznych - 0
- Liczba przestępstw powiązanych z nielegalnym handlem narkotykami – 3 398
- Liczba młodocianych podejrzanych o popełnienie przestępstwa przeciw ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii - 141

Rodzaj środka odurzającego/substancji psychotropowej	Ilość [kg]
AMFETAMINA [kg]	213,5
EKSTAZY (tabletki) [szt.]	108
ZIELE KONOPI INNYCH NIŻ WŁÓKNISTE (marihuana) [kg]	43,3
ŻYWICA KONOPI (haszysz) [kg]	1,9
KOKAINA [kg]	1,4
HEROINA [kg]	0,8
MEFEDRON [kg]	0,08
METAMFETAMINA [kg]	1,08

Źródło: KGP w Warszawie

Tabela nr 12. Przestępczość z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii według miejsca popełnienia w 2014 r.

Województwo	Przestępstwa stwierdzone	Przestępstwa wykryte	% wykrywalności	Podejrzani ogółem	Nieletni dopuszczający się czynów zabronionych przez Ustawę jako przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego
zachodniopomorskie	3 016	2 946	97,68	1 488	148
całkowite	72 083	70 086	97,2	28 359	3 566

Źródło: KGP w Warszawie

O 35% zmniejszyła się liczba nieletnich popełniających przestępstwa w związku z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii.

Tabela nr 14. Postępowania wszczęte z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w 2014 r.

KWP	Postępowania wszczęte
SC KWP Szczecin	1 703
Podsumowanie całkowite	28 894

Źródło: KGP w Warszawie

Tabela 15. Liczba skazanych za przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

Nazwa Sądu	Liczba skazanych	Liczba skazanych na bezwzględną karę pozbawienia wolności	Liczba skazanych na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem	Skierowania na leczenie na mocy art. 71 i art.72 ustawy z dnia 29 lipca o przeciwdziałaniu narkomanii
Sąd Okręgowy w Koszalinie	435	72	211	12
Sąd Okręgowy w Szczecinie	713	102	294	15
Razem	1148	174	505	27

Źródło: Sąd Okręgowy w Szczecinie, Sąd Okręgowy w Koszalinie.

W stosunku do roku 2013 nastąpił wzrost odsetka skazanych o 10%, oraz nastąpił wzrost (17%) odsetka skierowanych na leczenie na mocy art. 71 i art.72 ustawy z dnia 29 lipca o przeciwdziałaniu narkomanii.

Sprawcami czynów karalnych byli najczęściej chłopcy w wieku 15-17 lat. Przypadki łamania przepisów ustawy dotyczyły przeważnie posiadania przez młodych ludzi niewielkich ilości środków odurzających w postaci marihuany, bądź amfetaminy.

Na podstawie danych ewidencjonowanych przez **Wydział Ruchu Drogowego KWP**, na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2014:

- Nietrzeźwi i pod wpływem nielegalnych substancji psychoaktywnych kierujący byli sprawcami 4 wypadków, w których 6 osób zginęło i 7 osób doznało obrażeń ciała, to zdecydowanie mniej niż w 2013 roku;
- Przeprowadzono 910 355 badań na obecność alkoholu, o przeszło 400 więcej niż w 2013 roku, oraz wykonano 703 badania kierowców na obecność środka działającego podobnie jak alkohol;
- Ogółem policjanci doprowadzili do skazania 1 941 kierujących pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości i po użyciu alkoholu;

Odsetek wykonanych badań kierowców podczas rutynowych kontroli drogowych: Skontrolowano 910 355 kierujących. W związku z podejrzeniem, iż kierujący może znajdować się pod działaniem narkotyków 703 poddano badaniu na zawartość środków działających podobnie do alkoholu (osoby wytypowane do badania na podstawie zaobserwowanych symptomów zewnętrznych).

W minionym roku, w rejonie służbowej odpowiedzialności placówek **SG Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej**, 7 przejść granicznych, realizujących zadania na terenie województwa zachodniopomorskiego, za przestępstwa wynikające z Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii zatrzymanych zostało łącznie 58 osób, o jedną mniej niż w 2013 roku.

Poniższa tabela przedstawia ilość i wartość ujawnionych przez placówki NoOSG na terenie województwa zachodniopomorskiego nielegalnych substancji psychoaktywnych z wyszczególnieniem ich rodzaju (zestawienie dotyczy wszystkich działań, tj. realizowanych samodzielnie przez Straż Graniczną jak również wspólnie z innymi służbami):

Tabela 16. Zabezpieczone substancje psychoaktywne.

Rodzaj	Ilość	Szacunkowa wartość w PLN
Marihuana /g/	471,1	17 306
Amfetamina /g/	252,6	10 186
Pochodne amfetaminy /g/	277, 45	11 785
Ekstazy /szt.,g/	4 /szt/ 0,82 /g/	73
Haszysz/g/	4,02	182
Krzewy konopii indyjskich/szt/	79	65 780
Ketamina /g/	328,5	9 855

Źródło: SG Nadodrzański Oddział Straży Granicznej

W jednostkach podległych **Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Szczecinie** ujawniono w 2014 r:

Tabela 17. Liczba konfiskat z OISW w Szczecinie

Nazwa jednostki	Liczba konfiskat	Typ skonfiskowanych substancji psychoaktywnych
Areszt Śledczy w Choszczynie	--	--
Areszt Śledczy w Kamieniu Pomorskim	1	marihuana
Areszt Śledczy w Szczecinie	2	marihuana
Areszt Śledczy w Świnoujściu	--	--
Zakład Karny w Goleniowie	11	amfetamina, marihuana, syntetyczne kannabinole i katynony, leki o działaniu psychoaktywnym
Zakład Karny w Nowogardzie	2	amfetamina, marihuana
Zakład Karny w Stargardzie Szczecińskim	1	amfetamina

Źródło: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Szczecinie

Regulowanie współpracy z przemysłem farmaceutycznym w zakresie kontroli nad wytwarzaniem i stosowaniem środków odurzających oraz ich prekursorów.

W 2014 r. Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny w Szczecinie wydał 194 zezwoleń na produkcję i obrót środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami I-R.

Na wniosek strony złożono 65 wniosków o cofnięcie zezwoleń na produkcję i obrót środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami I-R.

W 2014 r. nie było ani jednego wniosku o wstrzymaniu lub wycofaniu z aptek ogólnodostępnych i hurtowni farmaceutycznych na terenie województwa towarów, którymi obrót jest niedozwolony.

IV WNIOSKI I REKOMENDACJE

Wnioski

- Szczególne uwarunkowania geograficzne i społeczno-ekonomiczne województwa zachodniopomorskiego są powodem zwiększonego zagrożenia narkomanią i przestępczością narkotykową.
- Nadal największe nadzieje na skuteczne zapobieganie używaniu narkotyków przez młodzież wiąże się z profilaktycznymi oddziaływaniami rodziców.
- Młodzież ma świadomość negatywnych skutków zażywania narkotyków (zarówno zdrowotne jak i społeczne).
- Ceny narkotyków na nielegalnym rynku w stosunku do roku 2013 pozostały bez większych zmian.
- Najpopularniejszymi narkotykami są marihuana i amfetamina.
- Bardzo mała jest liczba gmin realizujących monitoring na swym terenie.
- Widoczna jest tendencja spadkowa przyjęć osób w wieku 0-18 leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych.
- Wskaźnik przyjętych do leczenia stacjonarnego na 100 000 mieszkańców wskazuje tendencję spadkową.
- Narkotyki obecne są w świecie dorosłych w sposób widoczny na poziomie województwa. Ich użytkownicy to nie tylko młodzież, ale również osoby w sile wieku.
- Spośród substancji nielegalnych przetwory konopi są relatywnie najpowszechniej używane, zarówno na poziomie eksperymentowania, jak i używania okazjonalnego.
- Wśród środków używanych przez mieszkańców województwa względnie często pojawiają się też amfetamina i ecstasy – pozostałe środki są znacznie mniej popularne.
- Używanie poszczególnych substancji nielegalnych występuje najczęściej w kategorii wiekowej 16-24 lat. Używanie przetworów konopi widoczne jest we wszystkich kategoriach wiekowych.
- Używanie substancji nielegalnych jest powszechniejsze wśród mężczyzn niż wśród kobiet.
- Okazjonalnemu używaniu narkotyków sprzyjają w sensie statystycznym takie cechy jak młody wiek, stan cywilny (kawaler, panna), bezdzietność, zamieszkiwanie w mieście pow. 50 tys. mieszkańców, status ucznia lub studenta, oraz brak zaangażowania religijnego.
- Spośród substancji nielegalnych przetwory konopi są relatywnie najbardziej dostępne.
- Mieszkańcy województwa spotykają się z propozycjami substancji nielegalnych w niewiele większym odsetku, niż wynosi odsetek użytkowników.
- Przetwory konopi są pozyskiwane przez użytkowników tej substancji głównie w drodze otrzymywania od kogoś znajomego w prywatnym domu lub miejscu publicznym takim jak park, dworzec, ulica, bar, pub, klub lub dyskoteka. Rzadko zdarza się to w miejscu pracy lub nauki.
- Problem narkomanii wg mieszkańców województwa nie należy do najważniejszych problemów społecznych, szczególnie gdy oceny dotyczą skali lokalnej. Nieco wyżej lokuje się problem alkoholu, ale także nie zajmuje czołowej pozycji.
- Spośród problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w skali lokalnej najwyższą widocznością społeczną odznacza się problem picia alkoholu przez młodzież.
- Większość badanych dostrzega zainteresowanie władz lokalnych przeciwdziałaniem używaniu narkotyków. W skali kraju analogiczny odsetek jest znacznie niższy.

- Mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego są wyraźnie lepiej zorientowani w ofercie pomocy w sprawie problemu narkotyków niż przeciętni Polacy.
- Mieszkańcy województwa dostrzegają ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Tylko bardzo nieliczni stwierdzają, że ich używanie nie pociąga za sobą żadnego ryzyka.
- Mieszkańcy województwa mają świadomość zagrożenia młodzieży narkotykami.
- Narkomani nadal postrzegani są jako ludzie chorzy i nieszczęśliwi wymagający leczenia i opieki, chociaż frakcja upatrujących w nich przestępców jest bardzo liczna. Duża część mieszkańców jest zdania, że osoby ciągle używające narkotyków należy karać. Odsetek ten jest znacznie wyższy niż w skali kraju.
- Nadal w Internecie nabyć można dopalacze oraz substancje R-C.

Rekomendacje

- Promować w mediach ofertę placówek leczenia odwykowego.
- Pobudzać aktywność gmin w kierunku realizacji działań profilaktycznych wśród młodzieży i rodziców.
- Rekomenduje się (KBPN) większe zaangażowanie samorządów w podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działalność profilaktyczną
- Rozważyć możliwość wprowadzenia do szkół nowoczesnych, komplementarnych programów interwencyjnych oraz profilaktyczno – interwencyjnych.
- Działalność profilaktyczną ustanowić bezwzględnym priorytetem, zorientowanym na ograniczanie popytu na substancje psychoaktywne wśród młodzieży.
- W związku z niską skutecznością programów profilaktycznych poszukiwać innowacyjnych form profilaktyki pierwszorzędowej i drugorzędowej.
- Monitorować na bieżąco problemy narkotyków i narkomanii wśród mieszkańców regionu zachodniopomorskiego.
- Zachęcać do monitoringu osoby odpowiedzialne w gminach za rozwiązywanie problemów uzależnień oraz wskazywać jego korzyści.
- Przeszkolić gminy z realizacji monitoringu lokalnego.
- Rozwijać i upowszechniać ofertę leczniczą dla osób uzależnionych od przetworów konopi.
- Wspierać działania na rzecz integracji społeczności lokalnych wokół rozwiązywania problemów związanych z narkomanią.
- Ukazywać młodzieży niebezpieczeństwa związane z politoksykomania.
- Przedstawić sądom listę instytucji zajmujących się terapią dla uzależnionych skazanych.
- Wspierać rozwój pracy streetworkerskiej poprzez zaangażowanie ulicznych liderów rówieśniczych.
- Wspierać organizacje pozarządowe działające na rzecz zapobiegania narkomanii.
- Przygotować ofertę zagospodarowującą czas wolny młodzieży poprzez szeroki rozwój bazy alternatywnej w jak największej liczbie miast i wsi.
- Zadbać o dobre przygotowanie kadry edukatorów (nauczycieli, pedagogów, etc.) do działań profilaktycznych w szkołach i placówkach opiekuńczo - wychowawczych.
- Prowadzić działania podnoszące kwalifikacje zawodowe pracowników merytorycznych zatrudnionych w leczeniu odwykowym.
- W związku z dużą dostępnością substancji psychoaktywnych, prowadzone działania wzmocnić intensywną edukacją społeczną poprzez większą współpracę z mediami, dystrybucję materiałów edukacyjnych, a także informacyjnych na temat programów i placówek udzielających pomocy.

V STRESZCZENIE

Województwo zachodniopomorskie w obecnych granicach istnieje od 1 stycznia 1999 roku. Jest to piąte pod względem powierzchni województwo w kraju (powierzchnia 22,9 tys. km²) i jedenaste pod względem liczby mieszkańców. Liczba ludności, zameldowanej na terenie województwa na koniec 2013 roku, to 1 695 460 mieszkańców. Gęstość zaludnienia na obszarze województwa wynosiła 74 osoby na km². Województwo administracyjnie jest podzielone na 114 gmin i 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) i 18 powiatów ziemskich.

Zmiany w strukturze wiekowej ludności wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Maleje udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, natomiast rośnie udział osób starszych. Struktura ludności według płci, od kilku lat nie ulega większym zmianom. W końcu grudnia 2014 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego wyniosła 94,5 tys. osób i była niższa zarówno od zanotowanej w 2013 r.

Szczególne uwarunkowania geograficzne i społeczno-ekonomiczne (lotnisko w Goleniowie, względnie otwarte granice, duża liczba bezrobotnych, duży ośrodek akademicki etc.) są powodem zwiększonego zagrożenia narkomanią i przestępczością narkotykową. Istotny jest również charakter tranzytowy i turystyczny województwa oraz frustracje wynikające z ubóstwa i bezrobocia.

Województwo zachodniopomorskie umiejscowione jest na skrzyżowaniu szlaków narkotycznych północ-południe i wschód-zachód. Znaczna część narkotyków przemycana jest z Niemiec i Holandii. Narkotyki przewożone są przez kurierów oraz coraz częściej wysyłane pocztą.

Z danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie, wyników badania populacji generalnej „Substancje psychoaktywne – postawy i zachowania” badania „ESPAD” oraz badań zrealizowanych przez Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego wynika, że spośród substancji nielegalnych przetwory konopi są relatywnie najpowszechniej używane, zarówno na poziomie eksperymentowania, jak i używania okazjonalnego. Wśród środków używanych przez mieszkańców województwa względnie często pojawiają się też amfetamina i ecstasy – pozostałe środki są znacznie mniej popularne.

Używanie poszczególnych substancji nielegalnych występuje najczęściej w kategorii wiekowej 16-24 lata. Używanie przetworów konopi widoczne jest we wszystkich kategoriach wiekowych. Używanie substancji nielegalnych jest powszechniejsze wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Ceny narkotyków pozostały bez zmian w stosunku do roku ubiegłego. Spadła liczba osób które otrzymały pomoc społeczną z powodu narkomanii z 483 do 470.

W stosunku do 2013 r. nastąpił spadek przyjętych do leczenia z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych. W roku 2014 r. przyjęto do leczenia 1541 osoby, a w 2013 roku 1823.

Spośród 1541 przyjętych do stacjonarnego leczenia psychiatrycznego w 2014 r. 594 osoby stanowili pacjenci przyjęci po raz pierwszy. Dane te potwierdzają spadek odsetka przyjęć pierwszorazowych w stosunku do roku ubiegłego.

Widoczny jest nieznaczny spadek przyjęć osób w wieku 0-18 leczonych z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych z 99 w 2013 do 89 w roku 2014. Zauważalne spadki ilości pacjentów widać właściwie w grupie wiekowej.

W 2014 roku zarejestrowano 36 nowych zakażeń HIV tj. o 20 mniej niż w 2013 r. Współczynnik zapadalności wynosił 2,44 na 100 tys. mieszkańców i był niższy w stosunku do 2013 roku (wówczas wynosił 3,26). W roku 2014 w woj. zachodniopomorskim zarejestrowano 351 nowych nosicieli HCV (tj. o 78 więcej niż w 2013 r.), ogólna liczba nosicieli wyniosła 4219. W analizowanym okresie w woj. zachodniopomorskim zgłoszono 84 zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu C wg definicji z 2014r. (współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców 4,89) i 76 przypadków zachorowań wg definicji 2005r. (współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców 4,42). Jest to o 37 zachorowań więcej wg definicji z 2005 r. i 38 zachorowań więcej wg definicji z 2009/2014r. w porównaniu do 2013r.

W roku 1998 w zachodniopomorskim został uruchomiony program leczenia substytucyjnego. Jego realizatorem jest Specjalistyczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdroje” w Szczecinie. W stosunku do roku ubiegłego liczba leczonych w programie metadonowym spadła z 67 do 64 gdzie 2 osoby leczyły się po raz pierwszy.

Ograniczeniem podaży narkotyków zajmują się głównie: Policja, Urzędy Celne i Straż Graniczna. Najczęściej popełnianym przestępstwem jest posiadanie marihuany i amfetaminy. W 2014 roku skonfiskowano ponad 200 kg środków odurzających i psychotropowych: głównie amfetaminy i marihuany. Zmniejszyła się liczba nieletnich (35%) popełniające przestępstwa w związku z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii.

W stosunku do roku 2013 nastąpił wzrost odsetka skazanych o 10%, oraz nastąpił wzrost (17%) odsetka skierowanych na leczenie na mocy art. 71 i art.72 ustawy z dnia 29 lipca o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2014 r. do Urzędu Marszałkowskiego wpłynęły dwa wnioski o zezwolenie na skup konopi włóknistych. Oba wnioski rozpatrzono pozytywnie.

Podstawowym celem profilaktyki jest zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki. Realizacja odbywa się poprzez działania profilaktyczne, najczęściej wpisane w lokalne strategie społeczne. W ramach przyjętego przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012-2020 wyznaczone zostały cele i działania zmierzające do ograniczenia skutków społecznych nadmiernego używania substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców województwa. Celem głównym Programu jest ograniczenie problemów społecznych i zdrowotnych związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

BIBLIOGRAFIA

1. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2012-2020;
2. Dane statystyczne Zachodniopomorskiego Oddziału Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „POWRÓT Z U”;
3. Dane statystyczne Stowarzyszenia MONAR;
4. Dane statystyczne Komendy Głównej Policji i Komendy Wojewódzkiej Policji;
5. Dane statystyczne Centralnego Biura Śledczego;
6. Dane statystyczne Sądu Okręgowego w Szczecinie;
7. Dane statystyczne Sądu Okręgowego w Koszalinie;
8. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Koszalinie;
9. Dane statystyczne Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej;
10. Dane statystyczne Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczecinie;
11. Główny Urząd Statystyczny;
12. Urząd Statystyczny w Szczecinie;
13. Dane statystyczne Kuratorium Oświaty w Szczecinie;
14. Dane statystyczne Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „ZDROJE” w Szczecinie;
15. Dane statystyczne Wojewódzkiego Inspektoratu Farmaceutycznego w Szczecinie;
16. Dane statystyczne Pomorskiego Oddziału Straży Granicznej;
17. Dane statystyczne Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Szczecinie;
18. Dane statystyczne Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego;
19. Dane statystyczne Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego;
20. Dane statystyczne Zachodniopomorskiego Centrum Organizacji i Promocji Zdrowia;
21. Informator Statystyczny ochrony zdrowia województwa zachodniopomorskiego za 2014 rok
22. Raport rzecznika praw osób uzależnionych
23. Raport KBPN 2014 r.